

Чъэпыогъум и 5-р — республикэм и Маф

ТЫЗЭКЪОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

1923-рз илъэсэм
гъэтхалэм
къыщэгъагъуэ кыдэлэ

№ 183 (20946)

2015-рз илъэс

ШЭМБЭТ

ЧЪЭПЫОГЪУМ и 3

кыхатхуытхэр ик
нэмикъ къабархэр
тисайт ижугъотхэр
WWW.ADYGVoice.RU

Адыгэ Республикэм и Правительствоэ игъэзет

Чъэпыогъум и 5-р — Адыгэ Республикэр зызэхашхэгъэ Маф

Адыгэ Республикэм щыпсэхуэ лъытэныгъэ
зыфэтшыхэрэр!
Тичыплэгъу лъаплэхэр!

Адыгэ Республикэр зызэхашхэгъэ илъэс 24-рз зэрэху-
рэм фэш! тышфугъуш!о!

Урысые Федерацием хэхьэрэ нэмикъ шюлпырхэм афэдэу
Адыгеим ихэхьоныгъэк!э тарихъ чэзыук!эр ублагъэ зэ-
рэхуэгъэм а мафэр ишыхат.

1991-рз илъэсым мэхьанэшхо зилэ унашюу аштагъэм
республикэм щыпсэхуэрэм амалышхохэр аригъэгъотыгъэх
экономикэмрэ социальнэ лъэныкъомрэ гъэпытэгъэнхэмк!э,
ц!ыфым ифитыныгъэхэмрэ ишъхьафитыныгъэхэмрэ амыукон-
хэмк!э, лъапкъ культурэр, бзэр ык!и шэн-хэбзэ зэхатык!эхэр
къэухъумэгъэнхэмк!э.

Тэ, Адыгеим щыпсэхуэрэм, шлошъхуныгъэ пытэ ыфит!
тятэжъ п!ашъэхэм яхэбзэ ш!агъохэр !зубытыплэ тшыхэзэ,
зык!ыныгъэрэ зедегъэштэныгъэрэ тхэлъэу ти Хэгъэгущоу
Урысые Федерациемрэ тигупсэ Адыгеимрэ джыри нахъ
зэтэгъэпсыхьагъэ хъунхэм пае тфэлъэк!ыштыр зэк!э зэрэт-
ш!эщтым.

Тичыплэгъу лъаплэхэр, тыгу кыддэлэу зэк!эми тышфугъуш!о
псауныгъэ пытэ шюилэнэу, дунаир мамырэу, ш!ум шюуш-
мык!эу, гушхуагъэ шюухэлъэу шюупсэунэу! Адыгэ Рес-
публикэр зызэхашхэгъэ Мафэм зэк!эми гуш!уагъо кышшю-
фихьынэу шюуфэтэлэ!

Адыгэ Республикэм
и Лышъхъэу ТХЪАК!УШЫНЭ Аслъан
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет —
Хасэм и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

Чъэпыогъум и 5-р — к!элэгъаджэм и Маф

Адыгэ Республикэм щыпсэурэ к!элэгъаджэхуэ,
гъэсэнэгъэм илофш!эхуэ ык!и иветеранхуэ
лъытэныгъэ зыфэтшыхэрэр!

Шюисэнэхъат епхыгъэ мэфэк!ым — к!элэгъаджэм и
Мафэ фэш! тышфугъуш!о!

Сыд фэдэ лъэхъани к!элэгъаджэм илофш!эн мыпсынк!э
лъытэныгъэ фаш!ы. Нэбгырэ пэпчъ к!элэгъаджэу илагъэм
епхыгъэх ш!эныгъэхэм ядунэе гъэш!эгъон хидзэгъэ апэрэ
лъэбэкъур, спортымрэ творчествэмрэ алъэныкъок!э ыш!ыгъэ
гъэхьагъэхэр.

К!элэгъаджэм бэк!э елътыгъ ц!ыфым сэнэхъатэу хи-
хыштыр, щы!эныгъэ гъогоу зэрык!оштыр, ц!ыфыгъэ шэп-
хъэ дахэхуэ зэрыгъозэщтыр. К!элэц!ык!ур анахъэу зы-
фэцагъэр, амалэу и!эхэр кыхэгъэгъыгъэнхэр иоф псынк!эу
щытэп. Ащ пае ш!эныгъи, сэнаушыгъи, щэлагъи ищык!агъэх.
Анахъэу ет!ани сабийхэр ш!у плъэгъун, иофэу узыфэгъэ-
зэгъэм уфэшыпкъэн фае.

Теубытагъэ хэлъэу непэ къэт!он тлъэк!ыштыр Адыгеим
ик!элэгъаджэхэм ащ фэдэ шэн ш!агъохэр зэры!эхэр. Непэ
к!элэгъаджэ сэнэхъатым рылэжьэрэ ц!ыфхэр хэгъэгум
гъэсэнэгъэмк!э анахъ хэбзэ ш!агъоу и!эхэм афэшыпкъэх,
тиреспублики, тикъэралыгъуи джыри нахъ зэтэгъэпсыхьа-
гъэ хъунхэм ялахьышхо хаш!ыхъэ.

Тик!элэгъэджэ лъаплэхэр! Псэемыблэжъ иофэу жугъэ-
цак!эрэм, к!элэц!ык!ухэм шюгу зэрафихыгъэм, шюна!э
зэратетым апае лъэшэу тышфугъэрэ! Зэк!эми тышфугъуш!о
псауныгъэ пытэ шюилэнэу, шюук!уач!э изэу гъэхьэгъак!эхэм
шюуакъыфэклонэу!

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу
ТХЪАК!УШЫНЭ Аслъан
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм
и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

Мэхьанэшхо зилэ зэ!ук!эгъу

Шъачэ и Олимпийскэ парк и Медиагупчэ шъхьалэ
Дунэе инвестиционнэ форумэу «Шъачэ-2015»
зыфилорэм илофш!эн тыгъуасэ щиблагъ. Ащ
девизэу и!эр — «Урысыем иэкономикэ
ихэхьоныгъэ инвестициехэм ялътыгъ».

Урысыем иинвестиционнэ
хъугъэ-ш!эгъэ анахъ инхэм
зык!э ашышым илъэс къэс
къеугъоих Урысые Федерацием
ишюлпырхэм яхабзэ ил!ык!о
къулык!ухэр, бизнесменхэр,
дунаим ихэгъэгъу зэфэшъхьаф-
хэм ялык!охэр. Адыгеир яб-
гъонэрэ илъэс хъугъэ а фору-
мым зыхэлажьэрэр. Респуб-
ликэм ил!ык!охуэ ащ хэлэжьэн-
нэу к!уагъэхэм япащэр Адыгеим
и Лышъхъэу Тхьак!ушынэ Ас-
лъан.

Мы илъэсым республикэм
иинвестиционнэ портфель сомэ
миллиард 31,6-м ехъу зыте-
фэрэ предложении 7-рз инве-
стиционнэ площадкэ 51-рз
хэхъэ. Инвестиционнэ предло-
жениехэм республикэм иэко-
номикэ иотраслэ шъхьалэхэр:
АПК-р, промышленностыр, псэ-

олъэш! индустриер, туризмэр
къахеубытэх.

Анахъ проект инхэм ашы-
щих паркитлур. Ахэм япхыгъэ
инженер ык!и транспорт инфра-

структурэм фэгъэзэгъэштхэр
республикэ ык!и федеральнэ
бюджетхэр ары. Индустриаль-
нэ паркэу «Кошхьаблэм» тегъ-
эпсыхьагъэу фабэ къэзытышт
станциир, гъэучы!элъэ комби-
натыр, консервыш! заводыр ык!и
гъэфэбэл!э комплексыр аш!ы-
штых. Промышленнэ пар-кэу
«Тэхутэмык!уае» гектар 15-м
промышленнэ псэуалъэхэр
ащыш!ыгъэнхэр кыдэлъытэ.

Ащ нэмик!эу зигугъу къаш!ы-
гъэ проектхэм ахэхьэх Теу-
цожь районым щаш!ышт логи-
стическэ гупчэр, пцэжьыехъу-
ным тегъэпсыхьэгъэшт комп-
лексыр, джащ фэдэу Красно-
гвардейскэ районым щаш!ышт
консервыш! заводыр. Инвес-
торхэм ч!ыплэхэр арагъэгъо-
тыштых гъэфэбэл!э комплек-
схэр ащаш!ынхуэ ык!и чыг-
хатэхэр ащагъэтысынхуэ.

Адыгэ Республикэм иэк-
спозиция зэригъэлъэгъугъ Уры-
сыем и Правительствоэ и Тхьа-
матэу Дмитрий Медведевым.
Инвестициехэр нахьыбэу гъэ-
федэгъэнхэмк!э республикэм
иофэу щызэш!уахырэм осэш-
хо ащ кырытыгъ.

Шюгу къэтэгъэк!ыжы: рес-
публикэм и Лышъхъэ пшъэ-
рылъ зэрафш!ыгъэм тетэу
Адыгеим инвестиционнэ про-
ектхэм япхыгъэ схемэ гъэнэ-
фагъэ щызэхьагъэуцуагъ.

(Ик!эух я 2-рз н. ит).

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ и Указ

Адыгэ Республикэм икъэралыгъо наградэхэр афэгъэшьошэгъэнхэм ехьыл!агъ

Адыгэ Республикэм ыпашъхъэ гъэхъэгъэ ин
дэдэхэр зэрэщыри!эхэм ык!и илъэсыбэ хъугъэу
иоф зэриш!эрэм апае медалэу «Адыгеим и
Щытхъузеухъ» зыфилорэр Андырхъое Хъазэртал
Махъмудэ ыкъом — физикэ-математикэ ш!э-
ныгъэхэмк!э кандидатым, апшъэрэ гъэсэнэгъэ
зыщарагъэгъотырэ федеральнэ къэралыгъо бюд-
жет учреждениеу «Адыгэ къэралыгъо универ-
ситетыр» зыфилорэм алгебрэмрэ геометримрэк!э
икафедрэ ипрофессор фэгъэшьошэгъэнэу.

Культурэм ихэхьоныгъэ илахъ зэрэхиш!ыхъэ-
рэм ык!и илъэсыбэ хъугъэу иоф зэриш!эрэм

апае щытхъуц!эу «Адыгэ Республикэм культу-
рэмк!э изаслуженнэ иофш!э» зыфилорэр Лъэ-
устэн Фатимэ Кимэ ыпхъум — апшъэрэ гъэ-
сэнэгъэ зыщарагъэгъотырэ федеральнэ къэ-
ралыгъо бюджет учреждениеу «Адыгэ къэра-
лыгъо университетыр» зыфилорэм инаучнэ тхылъ-
еджаплэ идиректор фэгъэшьошэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу
ТХЪАК!УШЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
чъэпыогъум и 1, 2015-р илъэс
N 144

Мэхъанэшхо зилэ зэлуклэгъу

(Иклэух).

Инвесторхэм игъо афальэгъурэ чыплэхэр инженернэ инфраструктурэм ыльэныкыкыкэ зетегъэпсыхьэгъахэхэу шытых. Гъэцэкклэкэ хабзэм икыулыкыу хэм ялофшлэнкэ шапхьэхэм ахэхьэрэ лфхьабзэхэм ащыцых транспортымкыкэ, мылкыу-кыкэ хэбзэлэхэм епхыгъэ фэгъэклотэныгъэхэр, инвестиционнэ хэбзэлэхэу чыфэр ятыгъэныр, банкхэм кылахырэ чыфэхэмкыкэ ыкыи лизинг тынхэмкыкэ процентхэм ателытэгъэ субсиди-хэр алэклэгъэхьэгъэнхэр. Мы илъэсым кыщегъэжыгъэу инвесторым сомэ миллиони 100-м ехъу зытефэшт инвестационнэ предложенихэр ыгъэцэклэнхэ ыкыи лфшлэнкэ чыплэ 30-м ехъу зэхышэн ыльэныкыкэ кызылэкэ, аукционхэр зэхамышэхэу чыгу лахьэр бэджэндэу ыштэн ыльэ-кыкыкэ. Нормативнэ базэми уахътэм диштэу лф дашлэжы.

Адыгеим инвестициехэм хэ-хьоныгъэ зэрафэхьурэм ипсын-кыкыкэ Кыблэ федеральнэ шьолъырым хэхьэрэ субъект-хэм азыфагу ятэнэрэ чыплэр щегъыты. Мы аужырэ илъэ-си 8-м Адыгеим иэкономикэ кы-хэхьэрэ инвестициехэр сомэ миллиарди 120-м шъхьадэ-кы-гъэх. Непэкэ инвестиционнэ проект 60-мэ лф адашлэ, кы-зэрэрадзэрэмкыкэ, сомэ мил-лиард 65-рэ фэдиз ахэм апэ-лхьащт. Тапэкыи инвестицие-

хэр нахьыбэ зэрэхьуштхэм дэ-лэжыащт.

— Адыгеим кызырэдэлажы-хэрэм шуагъэу кытырэр нэ-рылэгъу: инвесторхэм лф ашлэныкыкэ амалышлэхэр зэ-рядгъэгъотыхэрэм дакыу а лфшлэным телытэгъэ шэпхэ-правовой базэри тэгъэпсы. Ахэм ялоф нахь кызырафэдгъэ-псынклэщтым ренэу тыпыл, кыралыгъо гарантиехэри на-хьыбэу ятэтых. Непэрэ инве-стиционнэ форумыми ар кы-гъэлэгъуагъ — зэдэлэжыны-гъэмкыкэ республикэм игъо афильгъуэгъэхэр инвесторыбэмэ агу рыхыгъэх, — кыхыгъэ-шыгъ Тхьаклушынэ Аслъан.

Дунэе форумэу «Шъанэ-2015» зыфилорэм тегъэпсыхьагъэу Адыгеим и Лышхьэрэ инве-сторхэм сомэ миллиарди 5-м ехъу зытефэшт зэзэгъыныгъи 7-мэ аклэхагъэх. Пстэуми апэу ар ООО-у «Кавиар Кубани» зыфилорэм дашыгъэ зэзэгъы-ныгъэр ары. Осетрэ пцэжыы лэпкыым ихъун ыкыи икра шу-цэр къэхьыжыгъэным ыльэ-ныкыкыкэ комплекс гъэнэфагъэ ашлэшт.

Пцэжыыем ихъун кыщегъэ-жыагъэу изэлыхын нэсыжыгъэу зэкэ лфэу агъэцэклэн фаер кыдалытэзэ а псэуальэр ашлэшт. Непэрэ уахътэм диш-тэрэ технологиякыкыкэ гъэфедгъэнхэр проектым кыделы-тэ. Теуцожь районым, псылы-

гъыплэм пэмычыжыгъэу, чыгу гектар 580-рэ фэдиз зыуы-тышт комплексышхо шашышт. Илъэсым кыкыкыкыкэ ищыкыкыкэ псыр ащ лэкыкыкыкыкэ чыплэу зышашырэм ишуагъэ кыкыкыкэ. Проект кыуачлэу ищыкыкыкэ заводыр зытехьэкыкэ, осетрэ лы тонн мини 120-м ехъу ыкыи осетрэ икра тонн 900-м ехъу кыдыгъэкыкыкэ. Джащ фэдэу лфшлэнкэ чыплэ мини 2,5-рэ фэдиз предприятием цызэхэ-щэшт.

ООО-у «Адыгеим и Логис-тическое гупчэу 1-р» зыфилорэм ООО-у «Адыгеим и Логистическэ гупчэу 2-мрэ» япхы-гъэ зэзэгъыныгъитлэмэ аклэха-гъэх. Сомэ миллиардрэ мил-лион 460-рэ, джащ фэдэу сомэ миллион 574-рэ зытефэштхэ логистическэ гупчылэу Теуцожь районым шэгъэпсышт. Продук-циер зычалыгъышт складхэм гъуучылэлэу камерэхэр ачлэ-

ыкыи шьолъыр проектхэр зэ-рэкхырашылтхэм тегъэпсыхьэ-гъэ зэдэлэжыныгъэм фэгъэ-хьыгъэ зэзэгъыныгъэм ахэр клэтхагъэх.

Инвестиционнэ площадкэхэм яинфраструктурэ тапэкыи нахь дэгъоу шыгъэным пэе Адыгэ Республикэм и Лышхьэрэ ООО-у «Газпром газомотор-ное топливо» зыфилорэм иге-неральнэ директорэу Михаил Лихачевымрэ зэдэгъушылэгъухэр зэдырлагъэх. Анахьэу ахэр зы-фэгъэхьыгъагъэхэр мотор гъэ-стыныпхьэм пэе чылопс газыр республикэм зэрэагъэфедэ-рэм нахь зегъэушъобгъуэгъэныр ары.

Адыгэ Республикэм иэк-спозиционнэ площадкэ зэзэгъэ-лэгъуэгъэхэм ащышт Респуб-ликэу Къырым ипащэу Сергей Аксеновыр. Хэгъэгум ишъо-лырыкыкэ иуцун зыщыкыкыкэ лэпхьаным Адыгеим цыпсэу-

хэрэм шушлэ лэпылэгъоу кы-ратыгъэм пэе Тхьаклушынэ Аслъан зэрэфэразэр ащ кы-луагъ. Республикэу Дагъыстан ипащэу Рэмэзан Абдулатиповми Адыгеим и Лышхьэрэ зэдэгъу-шылэгъу дырылагъ, шьолъырхэм язэлхыныгъэхэр гъэпытэгъэн-хэм, лэныкыкыкэ пстэумкыи язэ-дэлэжыныгъэ гъэпытэгъэным ахэр анэсыгъэх. Адыгеим иэк-спозицие лэшэу шогъэшлэгъо-нэу Р. Абдулатиповым кып-лыхьагъ.

Ащ нэфэшхьафэу Адыгэ Республикэмрэ Республикэу Ингушетиерэ азыфагу илышт блэгъэныгъэ зэфыщытыкыкыкыкэ зэдэлэжыныгъэмрэ яхьылэгъэ зэзэгъыныгъэм клэтхагъэх. Шьо-лырытлэмэ я Пашэхэм — Тхьаклушынэ Аслъанрэ Юнус-Бек Евкуровымрэ документ-хэм алапэ акладзэжыгъ.

Мы форумым кыдылтытэ-щытыгъэ лфхьабзэу шъхьалэхэм зыкыкэ ащыщыгъ пленар-нэ зэхэсыгъоу «Вернуть-ся к росту. Стратегия для России» зыфилорэу цылагъэр. Ащ хэлэжыагъ Урысые Федерацием и Правительствэ и Тхьаматэу Дмитрий Медведевыр. Зэхэсыгъом икыуым Адыгеим и Лышхьэрэ нэ-мыкы шьолъырхэм япашэ-хэм ягъуэу Олимпийскэ паркым Теклоныгъэм и Аллееу шашырэм епхыгъэ лфхьабзэу зэрахьагъэ-хэм ахэлэжыагъ.

Адыгэ Республикэм и Лышхьэрэ ипресс-кыулыкыу

Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

тыштых. А инвестиционнэ пло-щадкэм инфраструктурэ Ады-геим ибюджет шыцэу сомэ миллион 23-рэ республикэм пэлуигъэхьэгъэх.

Форумым ипрограммэ кы-зэрэдилытэрэм тетэу Адыгеим и Лышхьэрэ Тхьаклушынэ Аслъанрэ ПАО-у «Урысыем и Сбербанк» зыфилорэм иправ-ление итхьаматэу Герман Греф-рэ зэдэгъушылэгъухэр зэдыр-лагъэх. Инвестициехэр нахьыбэу республикэм цыгъэфедгъэн-хэм пэе лэпкы, федеральнэ

Тыфэгъушлэ!

Искусствэхэмкыкэ клэлэцыкыкыкэ еджаплэм бэрэ идиректорыгъэу, Гъобэкыуае дэт музейеу Цыгъо Теуцожь ыцлэкэ цытым идиректорэу Тхьаркыкыкыкэ Юр Заурбэч ыкыом псауныгъэ дахэ илэу, ишлэныгъи, ыкыуачи, ицлыфыгъэ шэн кыабзэхэри кыоджэ клэлэцы-кыкыкэ, иныбджэгъухэм, икыоджэгъухэм, иунагъо адиго-щызэ, илъэс 50 зэрэхьыгъэмкыкэ тыфэгъушлэ.

Уишушлагъэхэр кыпллылэсыжыгъэу, угу зыпэблагъэхэм уалылысышъоу уигъэшлэ гъогу урыразэу бэрэ урыкыкыкэу тыпфэлэло!

Узигупсэхэу Суанда, Юр, Дариег.

Коллегием изэхэсыгъу

АР-м гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэкыкэ и Министерствэ иколлегии мы илъэсыкыкэ еджэгъумкыкэ апэрэу зэхэсыгъо илагъ. Икыгъэ илъэс еджэгъум гъэсэныгъэм исистемэ кыныныгъоу кыхьэфагъэхэр зэшлохыгъэ зэрэхьыгъэхэмрэ джы тапэкыкэ шлэгъэн фаехэмрэ мыщ ащатэгущылагъэх.

Апэрэ лфыгъоу зигугъу кыашыгъэр клэлэеджакыкыкэ гъэсэныгъэ тедзэ ягъэгъотыгъэ-нымкыкэ шыкыкыкыкэу шылэхэр, ахэм язэшлохын екылакыкыкэу фа-шыштхэр арых. Ахэм яхьы-лагъэу кыгушылэгъ АР-м гъэ-сэныгъэмрэ шлэныгъэмрэкыкэ иминистрэ игуадзэу Къэрэтэ-бэнэ Мыхьамодэ.

УФ-м и Правительствэ икыгъэ илъэсым ыштэгъэ уна-шъоу мы лфыгъом екылакыкыкэу илэхэм афэгъэхьыгъэм Къэрэ-тэбанэр кыащыуцугъ. Унашъом кыпкырыкыкыкэ, республикэм шашлэрэр, джыри шлэгъэн фа-ехэм ар кыатэгущылагъ. Гъэ-сэныгъэ тедзэр зэрифэшъуа-шэу зэхэсэгъэнымкыкэ мы илъэс еджэгъум шлэгъэн фэе лф-хьабзэу республикэм шыра-

хьыагъэхэм ащыгъэгъозагъэх. Ащ кылуагъэм кыпкырыкыкы-хэзэ кыгушылэгъэх АР-м куль-турэмкыкэ иминистрэ игуадзэу Анфиса Васильевар, АР-м физическэ культурэмкыкэ ыкыи спортымкыкэ и Комитет итхьа-матэ игуадзэу Ирина Манчен-кэр. Шъхьадж зыфэгъэгъэгъэ лэныкыкыкэ епхытыгъэу ахэр лфыгъоу шылэхэм кыатэгущы-лагъэх.

Зэхэсыгъом чыплэшхо ща-уытыгъ мы илъэсым ЕГЭ-р республикэм зэрэщыкыуагъэм, джы кыхьащт илъэсым а лэ-ныкыкыкыкэ пшэрылэгъу шылэ-хэм. лфыгъом фэгъэхьыгъэу игъэкылотыгъэу кыгушылэгъ гъэ-сэныгъэмрэ шлэныгъэмрэкыкэ иминистрэ игуадзэу Надежда Кабановар. Ащ кызырлыгъэм-

кыкэ, ушэтынхэм язэхэщэн, адрэ илъэсхэм ялытыгъэмэ, мы илъэсым дэгъоу шыкыуагъ.

— АР-м иминистрэхэм я Кабинет иунашъокыкэ ушэтын-хэм афэгъэгъэгъэу лфшлэ-кыкыкэ купыр игъом зэхэтцагъ, ащ АР-м и Премьер-министрэ итхьа-матэагъ. Игъом ищыкыкыкэ зэхэщэкыкыкэ структурэхэр дгъэ-сыгъэх. Ахэм ахэтыгъэх сы-зылыкыкыкэ министерствэм, гъэ-сэныгъэмкыкэ муниципальнэ органхэм, АР-м и Къэралыгъо аттестационнэ кыулыкыкыкэу лф-фышлэхэр, гурыт ыкыи апшэ-рэ профессиональнэ еджаплэ-хэм, научнэ ыкыи гъэсэныгъэ тедзэ кызытырэ организаци-

ехэм ялыкыкыкыкэ, — кылуагъ Н. Кабановар.

Клэлэеджакыкыкэ зэралып-лэхэрэр нахь гъэлэшыгъэ-ным пэе Рособназдорым иунашъокыкэ Къэралыгъо экз-амнационнэ комиссием феде-ральнэ эксперти 5 хагъэхьагъ. Ахэр республикэм ит экз-а-мен тыплэхэм ащылагъэх.

Ушэтынхэм язэхэщэн дэгъоу кыуагъэ, зы клэлэеджакыкыкэ ауди-ториум кычылэгъэкыкыкыкэ, имы-щыкыкыкэ пкыгъо зымы кызиди-хьыгъэп, экзаменым цыгъэфедэ-уи кыауытыгъэп. Ау минис-трэм игуадзэу кызырлыгъэмкыкэ, джыри узыдэлэжыгъэн фэе лф-фыгуагъэу шы. Ахэр нахьыбэ-

рэмкыкэ клэлэеджакыкыкэ еджа-плэм щарагъэгъотырэ шлэныгъэ-хэр нахь куу шыгъэнхэм афэгъэ-хьыгъ. Ахэми игъэкылотыгъэу министрэм игуадзэу кыащыуцугъ.

Мы лфыгъом фэгъэхьыгъэу кыгушылэгъэх Мыекыуапэ иадми-нистрацие гъэсэныгъэмкыкэ и Ко-митет ыкыи Тэхьутэмыкыкыкэ рай-он администрацием гъэсэныгъэ-мкыкэ игъэлорышлэпэ япашэхэр.

АР-м гъэсэныгъэмрэ шлэны-гъэмрэкыкэ иминистрэу Хьуажь Аминэт ипсалэу зыфэгъэхьы-гъагъэр клэлэеджакыкыкэ бзэ-джэшлагъэу зэрахьэхэрэр ыкыи кыбжыкыкыкыкэ зызыулыкыкыкыкэу кыахьыкыкыкыкэ зэрэхьы-гъэр ары. Пчъагъэхэм кыап-кырыкыкыкэ, министрэр гумэ-кыгъошхом кытегушылэгъ, бзэ-джэшлагъэхэу кыбжыкыкыкыкэ зэрахьэхэрэр нахьыбэ зэрэ-хьурэр кыхыгъэщыгъ. Еджа-плэхэм психологхэр икыоу зэ-ржамылэхэр, зылэхэми икыу фэ-дизэу лф зэржамылэрэр ащ кылуагъ, гъэсэныгъэм игъэлорышлэпэхэм закыфигъазэзэ, а лфыгъор псынклэу зэшлохы-гъэн зэрэфаер кылуагъ.

СИХЬУ Гошнагъу.

◆ НЕПЭ КІЭЛЭГЪАДЖЭМ И МАФ

Исэнэхъат фэшъыпкъ

Сэнэхъатмэ ащышэу Кіэлэгъаджэр ары цыфыгъэм, шугъэм, дэхагъэм афэлажъэрэр. Ащ илофшлэн сыдигъуи ыухырэн, шэпфэ ар Кіэлэгъадж! А сэнэхъат шлагъом фэшъыпкъэу, ыгуи ыпси хильхъээ Мэлгощ Лидэ Аслъанбий ыпхъум Иоф зишлэрэр илъэс 19 хъугъэ.

1997-рэ илъэсым Адыгэ къэралыгъо университетыр диплом пльыжккэ къыуыгъ ыккы Адыгэ республикэ гимназием Кіэлэпюу шыригъэжъагъ. 2005-рэ илъэсым къышъыблагъэу адыгабзэмрэ адыгэ литературэмрэккэ регъаджэх.

— Мэхъанэу илэмккэ еджаплэм члэлъ предметхэм анахъ шхъау сэлъытэ адыгабзэр, — ело Лидэ. — Апэрэ гушылэ лъаплэхэр сабыим къызэрило-рэр иныдэльфыбз. А бзэ лэшур Кіэлэцлыкым игъом йуамылъхъагъэ зыхъуккэ егъэшлэжыгъуай. Лъэшэу гухэккэ адыгабзэр дэуу зышлэрэ е зымышлэхэрэ сабыйхэу еджаплэм къычлэхъэхэрэр илъэс къэс нахыбзэ зэрэхъухэрэр. Ащ къеушыхъаты ны-тыхэм ащыщбэм ныдэльфыбзэм имэхъанэ ыккычлэ зыфэдэр къызэрагурымылорэр.

Бзэшлэныгъэм пылъ цыфгъэсэгъэшхохэм зэрагъэуэфыгъэмккэ, уиныдэльфыбзэ дэгъоу пшлэмэ, нэмыкыбзэхэм язэгъэшлэн нахъ псынклэ хъушт. Етлани Адыгэ Республикэм урысыбзэмрэ адыгабзэмрэ къэралыгуабзэхэу зэрэащатгъэхэр къыдэпллытэмэ, адыгабзэм изэгъэшлэн ифэшъошэ чыплэ щыуытын фае унагъоми, Кіэлэцлыкы йыгъыплэм, еджаплэм.

Шхъэлъытэжыныгъэм, лъэпкъ гушхоньгъэ зэхашлэм ащыщ уиныдэльфыбзэ зэбгъэшлэныр, урыгушылэныр, бгъэлъэплэныр. Адыгабзэр шу ягъэлъэгъуыгъэнымккэ, лъэпкъ гулытэ-гупшысаккэ тетэу ныбжыккэхэр плугъэнхэмккэ мэхъанэшхо ил урокым гъэпсыккэу илэм, ащ шябгъашлэрэм. Ары мы Кіэлэгъаджэм иурокахэр зыр зым фэмыдэу ккэу къежъэхэрэ шыккэ-гъэпсыккэхэм адиштэу зыккыгъэлпсыхэрэр. Ахэр урок-лекциех, диспутых, зачетых, КВН-х, интегрированнэх (предмет зэфэшъафхэр зэгъусэхэу), лэнэ хъураех, проектнэ Иофшлэным ехылагъэх, компютерым иамалхэр, видеофильмэхэр зыхэтхэр, нэмыккэхэри.

Программэмккэ адыгабзэмрэ адыгэ литературэмрэ атефэрэ сыхъатхэр маккэх. Арышъ, Лидэ урокым царитырэ шлэныгъэхэр римыгъэкхуэхэ урок ужым зэхыцэрэ Иофшлэабзэхэм иккыоу зэфэгъэхъагырэ. Ахэр тхылъеджэ конференциехэр, зэнэккыккэу зэфэшъафхэр, экскурсиехэр (музейхэм, выставкэхэм, саугъэхэм аджэ клонхэр), тхаклохэм, шлэныгъэлэжъэхэм, искусствэм ицыф цларыохэм, заом ыккы Иофшлэным яветеранхэм алу-клэнхэр, Лъэпкъ библиотекэм

ыгъэхъагырэ литературэ зэхэхъэхэм ахэлэжъэнхэр, нэмыккэхэри. Гъэзетэу «Адыгэ макъ» Кіэлэгъаджэм къыфэмыккыу къыхэккырэп. Журналэу «Жыгъобын» зыфилорэр иккэладжаклохэм илъэс къэс къыратхыккы. Ахэр зэккэ лэпэлэсэныгъэ хэлъэу, екллэклэ амал зэфэшъафхэр къафигъотыхъээ, урокым щегъэфедэх. Ары, зифофшлэн шу зылъэгъоу, уасэ зыфзышлыжырэ Кіэлэгъаджэм ышлэн ылъэккыштыр бэба!

— 2015-рэ илъэсыр литературэм и Илъэсэу Урысыем зэрэагъэнэфагъэм къегъэлъагъо тхылъеджэным ыккычлэ зэри-ныр, — ело Кіэлэгъаджэм. — «Тхылъыр — шлэныгъэм илунккыбз», — хъаулыеу алу-гъэп. Сид фэдэрэ лъэхъани художественнэ литературэм плуныгъэ мэхъанэ илагъ ыккы илэшт. Ащ къыуытырэ зэхашлэм фэдэ тыди щыбгъотыштэп.

Титхэккэ цларылоу Кіэрэщэ Тембот итворчествэ изакъоми, шлэныгъэ псау екъу, акъылым, лэдэбым, нэхъоим уафзыплурэ иновеллэхэм, лъэпкъ гупшыс-

гумэккы зылъэпсэ ирассказхэм, шылэныгъэр шуамбгъоу лъэныккэ пстэури къызэлъиу-бытэу къызщигъэлъэгъорэ ироманхэм ямыджагъэм адыгэ лъэпкъым икультурэ, ипсихологие, ищылэккагъэр, непэ ищылэккэ зыфэдэр ешлэ плон пльэккыштэп.

Зэлъашлэрэ тхэккышхоу Мэщбэшлэ Исхъакъ итхылъ шлагъохэу «Адыгэхэр», «Бзыиккэ зау», «Рэдэд», «Мжыошъхъал», «Гъэритлэ», «Джасус», «Къокыплэмрэ Къохъаплэмрэ» зыфилорэрэм ямыджагъэм адыгэм итарихъ гъогуу къыккыгъэм сыщыгуаз ылон ылъэккыштыр!

Хэти къыгурылон фаер зы: илъэпкъ литературэ еджэн, ышлэн фае, сыда плэмэ ащ ыгузэгъу итыр цыфыр ары, цыфыгъэ шапхъэхэм якъэгъэлъэгъон, уахътэм къыгъэуцурэ упчлэхэм яджэуап лухых. Егъэджэныр шылэныгъэм епхыгъэу, шлэныгъэ куухэр ялэхэу, жэбзэ дахэккэ гушылэхэу тиныбжыккэхэр плугъэнхэмккэ яцыккыгъом къыщегъэжъагъэу тхылъеджэным фэтцэнхэ зэрэфарны-тыхэм къагурылонышъ, ащккэ ежъхэр щысэ хъунхэ фаеу сэлъытэ.

Лидэ иккэладжаклохэм республикэ олимпиадэхэм хагъэунэ-фыккырэ чыплэхэр къышъыда-мыххэу къыхэккырэп. Аужырэ илъэсхэм теклоныгъэ къыдзы-хыгъэмэ ащыщых Къунэ Даринэ, Кіэрэщэ Данэ, Щэшлэ Данэ, Хъаккэмыз Фатимэ, Клыккэ Рустемэ, нэмыккэхэри.

Мыщ Кіэлэгъаджэу Иоф зишлэрэм къыщегъэжъагъэу класс горэм пэцэныгъэ дызэримыхъэу къыхэккыгъэп. Иклассхэр сыдигъуи анахъ дэгъухэм ащыщых.

Аужырэ илъэситфым адыгабзэмрэ литературэмрэккэ гимназием иметодическэ объединение ипаш Лидэ. Ощ фэдэ

Кіэлэгъаджэхэм щысэ уафэхъуным, зыльыпцэнхэм, бгъэдэлонхэм бэ ищылэккагъэр: шлэныгъэ иккыи, зэхэщэккэ лэпэлэсэныгъи, къулайныгъи, шхъэккэ-фэныгъи. А Иофшлэныр щытхъу хэлъэу зэшлэхы.

2015-рэ илъэсым адыгабзэм-ккэ езгыгъаджэрэ Кіэлэгъаджэхэм язэнэккыккыоу республикэм щыккыуагъэм Мэлгощыр призер щыхъугъ.

Я 5-рэ классхэр зэреджэхэрэ учебникэу «Адыгабзэ» зыфилорэрэм иккыдэгъэккыжыны Лидэрэ Мамый Марыетрэ фэгъэхъагырэ. Мы Кіэлэгъаджэм щытхъу-рзэныгъэ тхылъэу къыфагъэшъошагъэр бэ мэхъу. Кіэлэеджаклохэмккэ Кіэлэгъаджэр сыдигъуи щысэ-техыпл. А лъэныккыомккы Лидэ ригъаджэхэрэм янасып къы-хыгъы: зыккырыпллынхэ ял. Зэгурыло-зэрэлъытэжэ зэшъхъэгъусэхэу Хъутлыжэ Аслъанбийрэ Светланэрэ яунагъо къыхъухъгъэ пшъэшъэжыемэ япллэнэрэу Лидэ янэ-ятэхэр къыгъэу-ккытэжыгъэхэп: цыф рэхъат гъэ-тлылыгъ, шхъэккэ-фэныгъэ-цы-фыгъэ хэтккы зэрехъэ, илорэ-ишлэрэ зэтэт.

Лидэ иунагъоккы щысэтехыпл: ишъхъэгъусэу Рамзинрэ ежы-рырэ клалэрэ пшъашлэрэ зэд-аплу. Ислъам я 9-рэ классым, Бэллэ апэрэ классым дэгъоу ащеджэх, лорышлэх. Бэмышлэу Лидэ къызэринэккыгъ илъэс 40-р. Тэри, зэккэ Иоф дэзы-шлагъэхэм, имэфэккэ мафэу хигъэунафыккыгъэм, Кіэлэгъаджэм и Мафэ апае тыфэгъушлэ, псауныгъэ щымыккэу, игъэхъагъэхэм ахэхъо зэпытэу, Адыгэ Республикэм ищытхъу зыхъырэ Кіэлэгъаджэхэм ясатыр хэуцонэу тыфэлъало.

БЛЭГЪОЖЪ Мир.
**Адыгэ Республикэм народ-
нэ гъэсэныгъэмккэ изаслу-
женнэ Иофшлэ.**

«Сабыигъом сыхэт зэпыт»

**Кіэлэцлыкы йыгъыплэм Иоф щызышлэхэрэм къа-
гъахъэрэр зэрмаккэр, Кіэлэплум исэнэхъат мэхъанэ
иккыу зэрэрамытырэр къыдилыты, АР-м и Лы-
шъхъэу Тхыаккышынэ Аслъанэ унашъо ышлыгъ
илъэс къэс Кіэлэгъаджэхэм афэдэу Кіэлэцлыкы
Йыгъыплэхэм яИофшлэхэми муниципальнэ ыккы
республикэ зэнэккыккыу афызэхашцэнхэу.**

Джы илъэс пчъагъэ хъугъэу АР-м ианахъ Кіэлэплу дэгъур къыхэхыгъэнхэм пае республикэм зэнэккыккыу щэккы.

Мы илъэсым ащ фэдэу къалэхэм ыккы районхэм ащыккыгъэ зэнэккыккыу Кіэлэплу 60 фэдиз ахэлэжъагъ. Ахэм ащыте-ккыгъэ нэбгырэ 15 республикэ зэнэккыккыу хэлэжъагъ. Нэбгы-ри 8-р республикэ зэнэккыккыу иккыу къыфэккыуагъэх. Кіэлэплуи 6-мэ Кіэлэгъаджэм и Мафэ ехъулэу Джы ахъщэ шлухъа-фтынхэр къаратыштых. Апэрэ чыплэр зыуытыгъэм сомэ мин 70-рэ ратышт, ащ къыккылы-ккыгъэ нэбгырэ 5-мэ (ахэр при-зерых) сомэ мин 30 зырыз афагъэшъошэшт.

Ахэм ащыщых блэккыгъэ илъэсхэм апэрэ чыплэр зыуы-тынэу хъугъэхэри. Мыгъи анахъ дэгъухэм ахэфагъ, балл 70-рэ ригъэкъугъ Мыеккыопэ Кіэлэц-лыкы йыгъыплэу N 10-м иккэладжэу Сихъаджэккы Еленэ. Апэрэ ма-

фэм Кіэлэплухэм лъэтегъэуцоу къашыгъэхэм ащ къышылэгъэ гушылэхэм бэрэ сягупшысагъ. «Сэ сыккэладжэ! Сид пае а сэнэхъатыр къыхэхыгъа? Сэ сишлэшлэккэ, ар Тхъэм ащ тетэу къысипэсыгъ, синасып къы-хыгъ. Хэтрэ цыфы ищылэныгъэ къырыккыштыр исабыигъор зы-фэдагъэм елытыгъэу сэ къыс-шлэшлы. Сабыигъор гушлуагъоу, нэфынэу шытыным мэхъанэшхо ил. Сэ сицлыккыгъор гушлуагъом щыккыуагъ. Джы илъэс 18 хъ-угъэу пчэдэжъ къэс сабыйхэм сапэгъоккы. Зэккэри зышлэ зы-шлэигоу цыф цыккыуагъ къыс-лэплыхъэх, нэплэгъоу ясты-рэми, лъэбэккыу сшырэми уасэ къафашы. А чыплэм сэ зэккэри зышлэрэ, зэккэри зыпшъэ ифэшт цыфэу (волшебницэ) сэхъу... Сабыигъом сыхэт зэпыт.

Сабыйхэм Иоф адэплшлэныр насыпыгъэшху. Ахэр арых къы-ккыккыштыр, фэдэу илэштым емы-гупшысэу шу узыльэгъун зылъэ-

ккыштхэр. Ахэм Иоф адэзышлэрэр ренэу Кіэлэцлыккыгъом хэт. Сабыйхэм анэхэмккэ дунаим ухэлпэн фае».

Ленэ Шъачэ къышъыгъ, Нэ-шуккыуаеккэ Сихъаджэккыомэ яныс, ишъхъэгъусэрэ ежыррэ пшъашлэ зэдэплу. Адыгэ къэралыгъо университетым филологи-емккэ ифакультет къызеухым, Кіэлэцлыкы йыгъыплэу непэ зы-щылажъэрэм лухъагъэу Иоф щешлэ. Кіэлэплухэми Кіэлэгъаджэхэми къысалоу мэхъу «мы къэ-шъутхыхэрэр къыздишъухырэр сшлэрэп нахъ, сомэ мини 6 — 7 нахыбэ къэдгъахъэрэп» алоу.

Ар сыгу къэккыжыи, бзыльфы-гъэм сеупчлэгъэ илэжъапккэ егъэ-разэмэ. «Дэгъоу къэсэгъахъэ, гурытымккэ сомэ мин 20 къы-саты» зелом, сигъэгъушлуагъ.

— Лэжъапккэр непэ бэмэ ялытыгъ, — ело Ленэ. — Гъэсэ-ныгъэу уилэм, стажым, катего-рием, Иофшлэабзэу зэхашцэхэрэм апае окладым къыхэхъо. Арышъ, Иоф пшлэмэ къэбгъэхъэшт.

Ыпшъэккэ къызэрэщытлуагъэу, Кіэлэплур республикэ зэнэккы-ккыуагъэм апэрэп зэрэхэлажъэрэр. Ар къыдэтлытэзэ, теупчы мыгъэрэ зэнэккыккыу ккэу къы-хэхъагъэмккэ.

Лэнэ хъураеу тызыхэлэжъа-гъэр лъэшэу сшлогъэшлэгъоныгъ, сыгу рыхыгъ. Ар апэрэу мыгъэ зэнэккыккыу къыхэхъагъ. Иоф-тхыабзэр шхъэхыгъэ зэдэгъуш-лэгъу хъугъагъэ. Кіэлэцлыкы йы-гъыплэхэм къэралыгъо федераль-нэ шэпхъаккэхэу къачлэхъагъэхэм ар яхыплэгъагъ. Нэбгырэ 15-у зэнэккыккыу хэлэжъагъэхэм яупчлэхэм мыщ шхъэхыгъэ джэуапхэр щагъотыгъэх. Мыуккытэхэу упчлэхэр зэраты-жыгъэх, хэккыплэхэм зэдях-сэгъэх. Ахэр зэккэ опытышхо зилэ Кіэлэплух, етлани зы сэнэ-хъат рылэжъэрэ цыфхэр зы-тегушылэнхэ агъотыгъ.

Кіэлэплу пэлчэ лъэныккы гъэ-нэфагъэккэ сабыйхэм адэлажъэ. Ленэ ащ фэдэу плуныгъэ Иофы-ккэ лэуытыплэ ышлэрэр ушэты-ныр ары. Сабыйхэу упчлэбэ зи-лэхэм яшлэныгъэхэм ахэгъэхъо-гъэнымккэ, дунаир зэхашлэным-ккэ ушэтын цыккыуагъэ егъэфедэх. Кіэлэцлыккы ыныбжэ елы-тыгъэу ахэр зэхыплэгъэштхэри Ленэ къыхэхы. Тыккызыуцухъэрэ дунаим сабыйхэм халъэгъо-рэ пкыгъоухэм — жым, псым, пшэхом, ятлэм яхыплэгъэ ушэ-тынхэр Кіэлэцлыккыуагъэм яккэсэх. Аныбжым елытыгъэу дунаим идэхэагъэ алъэгъуным, ар къа-ухъумэным, ащ ккэ горэ къышъы-зэуахыным Кіэлэплум сабыйхэр фегъасэх.

СИХЪУ Гошнагъу.

Цыфышлум ишлэжъ кюдыщтэп

Адыгэ республикэ онкологическэ диспансерым иапэрэ пэцагъэу лэшхэмэфэ Мыхьамэт чэпыогум и 2-м мыш мыжъобгъу кышыфызэуахыгъ. Ащ фэгъэхыгъэ лфотхьабзэм хэлэжъагъэх Адыгэ Республикэм псауныгъэр кээухъумэгъэнымккэ иминистрэу Мэрэтыкьо Рустем, онкологическэ диспансерым иврач шхьалэу Бэрэтэрэ Сэфэр, лэшхэмафэм ильэсыбэрэ лф дэзышлагъэхэр, иныбджэгъуэгъэхэр, илахьылхэр, игупсэхэр.

Мэрэтыкьо Рустем ипэублэ псалъэ кызырэщилуагъэмккэ, Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъоккэ Юныгъом и 15-м, 2015-рэ ильэсым республикэ клиническэ

онкологическэ диспансерым лэшхэмэфэ Мыхьамэт ыцлэ фаусыгъ. Ар псаугъэмэ, мыгъэ ыныбжъ ильэс 80 хъуштыгъэ. Ккэлэегъэджэшхоу, медицинэм илэужхэр ыплугъэхэу, исэнэ-

хьат фэшъыпкъэу, ицыфыгъэккэ кызырэккэ дэдэу зэрэщытыгъэр Мэрэтыкьо Рустем кыыхигъэщыгъ. Онкологие кыулыккым игъэпытэнккэ лэшхэмафэм рыхъыжъэгъэ лфыр джыри тапэккэ зэрэлыгъэккэ лтэгъэн фаер министрэм хигъэунэфыккыгъ.

Гуцылэр лыгъэккэ лтэагъ онкологическэ диспансерым иврач шхьалэу Бэрэтэрэ Сэфэр.

— Онкологие кыулыккыур 1972-рэ ильэсым Адыгем цызэхашэнэу рагъэжъагъ. Ащ зилахышл хэзышлыхъагъэхэм лэшхэмэфэ Мыхьамэт ыцлэ пытэу ахэуцагъ. Врач лэпэласэхэр зыхэт коллективыр зэхышэн ылэккыгъ, сымаджэхэм гуккэгъушхо афырилагъ. 1984-рэ ильэсым мыш лф щыслэнэу

сыккызэккэ ары сиккэлэегъэджагъэр. Шлэныгъэу, кыулаеу кысхилхъагъэр бэ. лэшхэмэфэ Мыхьамэт кыгъэшлагъэр маккэ нахъ мышлэми, физэшлоккыгъэр бэ, лэзэн лфым имызаккыу лэзэплэм изэтэгъэпсыхъани, чыгъэу дэтхэм ягъэтысыни ылэ анэсыгъ.

Нэужым лэшхэмэфэ Мы-

хьамэт ышэу Муратрэ врач шхьалэу Бэрэтэрэ Сэфэррэ мыжъобгъур кызызэуахыгъ. лфотхьабзэм кыккэллэгъабэ кыгушылэгъ. Мыхьамэт иныбджэгъуэгъэхэми, деджагъэхэми, лф дэзышлагъэхэми зэрэцлыфышлугъэр, уиккыни, уигушлуагъуи кыбдигощынхэ зэрилэккыщтыгъэр кыыхагъэщыгъ.

лфотхьабзэм иккэлэу Мыхьамэт ыккыу Алы кыгушылэгъ. Министрэхэм я Кабинет, врач шхьалэу Бэрэтэрэ Сэфэр ыккы кээзэрэугыи гъэ пстэуми «тхьашуегъэпсэу» кыарилуагъ. Ятэу Мыхьамэт ыцлэ диспансерым зэрэфаусыгъэм игупсэхэр зэрэгушхохэрэр ащ кыыхигъэщыгъ.

Кыккэллэгъэхэм кыгъагъэхэр мыжъобгъум ккэралхъагъэх.

**лэшынэ
Сусан.**

Сурэтхэр Алла Салиенкэм тырихыгъэх.

Пэщэ дэгъузэ кыыхыгъ

Теуцожь районимккэ Очэпшые иккэлэ плугъэу Пщыдатэккэ Сулейман игугъу ккэпшымэ, ар зыфэдэр, цыфышлэу, кызырэккыу, лэдэб дахэ хэлъэу, лфшлэккышхоу, пэщэ дэгъоу, чыгум иджэмаккэ зэхихэу, кыгурылэу зэрэщытыр бэмэ кыуалэщт.

хэм а лэнатлэр згъэцклагъэ, — игуккэккыжъхэм ташегъэгъуазэ Пщыдатэккэ. — Чэщи мафи силэгъэп, сшлэрэм, кыздэ-

хъурэм гуахъо хэгъуатэу сылажъэщтыгъ, цыхъэу кысфашылгъэр ккэзгъэшъыпкъэжъымэ сшлэи гъуагъ ыккы кыздэхуштыгъ. Районимккэ апэ титыгъ, коцым гектар тельытэу центнер 38 — 42-м нэсэу, тыгъэгъазэм центнер 20-м шлоккэу кыитхыжъыщтыгъ.

Ащи бэрэ лф щысымышлэгъэу 1975-рэ ильэсым тичылэу Очэпшые дэтыгъэ совхозэу «Псэкъупсэм» идиректорэу сагъэккыжъы. лфхэр хэтэгъэхэп. Апэрэ ильэсым огъушхо хъуи тпшъэ ифагъэ щылэп. Ащ кыккэлэпыккыгъэ ильэсыщым хэхъоныгъэшлугъэр тшыгъэх. Коцым центнер 36-м нэсэу гектарым кытыгъ. Пындж гектар 530-у апэу тылэжъынэу

едгъэжъагъэу изы гектар центнер 70-рэ кыитхыгъагъ. Краим апэрэ чыплэр щытыбытыгъагъ. Былым плашъэу шхъэ 2700-рэ, мэл 6500-рэ тилагъ.

Пщыдатэккэ Сулейман ильэс 16-рэ Псыфэбэ районими цылэжъагъ, «Горячеключевск-агрохимия» зыфилорэм ипэцагъ. Крайисполкомым ищытхъу пхъэмбгъу ильэс пчъагъэрэ исурэт итыгъ. Ащ ыуж етлани елэлухи, Очэпшые кыщэжъи, совхозым директорэу фашли, лфхэри дэхэклаеу ригъэжъэжъыгъэу, зы ильэс нахъ лф ымышлагъэу Теуцожь районим мэккы-мэщымккэ игъэлорышлэлэ пашэ фашылгъ.

Мы лэнатлэм зылуагъэуцом, Сулейман зэхэщэккэ чанэу, чыгулэжъыным хэшылккэ фырилэу, ащккэ шлэныгъэ куухэр зэрилэхэр, чыгум иджэмаккэ зэрэзэхихэрэр, ащ ищыкклагъэр

зэришлэрэр кыгъээнэфагъ. Ар лэнатлэм зылохъэм районим натрыф щашлэжъыщтыгъэп, коцэу 2006-рэ ильэсым кысхыжъыгъагъэр зэккэлэмккэ тонн 5068-рэ нылэп районим игубгъохэм лэжъыгъэ кыарымыккэжъыщтэу, лэрышлыхым ипсэу чычлэгъымккэ кычлахъэрэм зэккэ ыгъэккыдэу зыралэщтыгъэри ккэтэшлэжъы.

2008-рэ ильэсым лфхэр зэхэоккыхэу аублагъ, лэжъыгъэ тонн 36678-рэ, 2009-м — 45341-рэ, 2010-м лэжъыгъэ тонн 45215-рэ кысхыжъыжъыгъэх. Джащ кысхыжъагъэу районыр зыхэхъэрэ ятлорэрэ зонэм Теуцожь районим апэрэ чыплэр щэубыты, АР-м и Лышхъэу Тхьаккышынэ Аслъан ылэшхытлуккэ районим ипашэу Хъачмамыккэ Азмэт щытхъу тхылъи, ахъщэ шлухъафтынэу сомэ минишъи кыиреты.

Джащ фэдэ лфшлэгъэшхохэр илэхэу зигъэпсэфынэу тлысыжъыгъэ непэ зигугъу ккэтшырэ Пщыдатэккэ Сулейман. лфшлагъэхэм ифэшъошэ уасэ кыафашылгъ. Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Тхьаккышынэ Аслъан шлуфэс тхылъ кыфыригъэхыгъ. «Адыгэ Республикэм мэккы-мэщымккэ изаслуженнэ лфышл» зыфилорэ щытхъуцлэр кыфаусыгъ. Адыгэ Республикэм и Парламент и

щытхъу тхылъ кыфагъэшъошагъ, «Теуцожь районим ищылф гъэшлуагъ» зыфилорэ щытхъуцлэр кыфаусыгъ.

Сулейман унэгъо дахи ил. Ишхъэгъусэу Мариет Аскъэлаеккэ Одэжъдэккэомэ япхъу. Нэбгыритлум лфыгыищ зэдэгъотыгъ, дахэу зэдэплугъэх. Анахыжъэу Светланэ Нэшъуккыуеккэ Шэуджэнмэ яныс, гурыт еджаплэм изавуч, Юрэ ятэ-янэхэм альэхэс, фирмэу «Синдика-Агро» зыфилорэм агроном. Анахыккэу Фатимэ Шъачэ щэпсэу, щэлажъэ. Ахэм кыккэхъухъэгъэхэ кыорылф-пхъорэлфхэм зэшхъэгъусэхэр ащэгъушлуккых.

Тигъэзет иныбджэгъоу, непэ тиланэ хъалыгъоу кытырагъэуцорэм иккэлэжъын ллэшлэгъуныккэрэ хъалэлэу фэлэжъэгъэ Пщыдатэккэ Сулейман ыныбжъ 2015-рэ ильэсэу тызыхэтэм ичэпыогъу мазэ и 4-м ильэс 70-рэ мэхъу. Ныбджэгъуныгъэ зыдырилэ лэпккэ гъэзетым илфышлэхэм ацлэккэ тыфэлъало джы зытетым темыккэу нэгъушлэу зэпытынэу, псауныгъэ пытэрэ щылэккэ дахэрэ илэнэу, бэгъашлэ хъунэу, иунагъо ренэу нэхъоиныгъэр илэынэу, ишхъэгъусэу Мариетрэ ежыррэ зэдэтхъэжъхэу, ялфыгъэхэм, кыккэлэхъухъэхэрэм янасыпрэ ягушлуагъорэ адагощхэу щылэнхэу.

**НЭХЭЕ
Рэмзан.**

Пщыдатэккэ Сулейман ллэшлэгъуныккэ фэдиз хъугъэу чыгум ылэ хэлъ. Ар кыеушыхъаты кыккыгъэу щылэныгъэ гъогоу зигугъу ккэтшыштытм. Очэпшые гурыт еджаплэр кызеухым колхозым хахы, ильэситлэ хэтыгъ. Нэужым Пшызэ мэккымэщ институтым члахы, агроном сэнэхъатыр зэригъэгъотыгъ. лфшлэныр Теуцожь районимккэ ккэутирэу Шевченкэм щыригъэжъагъ, ащ дэтыгъэ колхоз дэгъоу КПСС-м ия XXIV-рэ партзэфэс ыцлэккэ щытым ибригадэ иагрономыгъ. Мээу зыхыблэ нахъ лф ымышлагъэу а хъызмэтшлэлэ пэрытым ккэлэккэ хъупхъэр иагроном шхьалэу агъэнафэ.

— 1972 — 1975-рэ ильэс-

2015-р — ЛИТЕРАТУРЭМ И ИЛЪЭС

Тхэклошхор яхьаклагъ

Ионыгъом и 30-м 2015-рэ илъэсым Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым ишлэныгъэ тхыльдэжэпэ унэшхо творческэ зэхэхъэ фабэу студентхэр ыкIи яклэлэегъаджэхэр Адыгеим, Къэбэртэе-Бэлъкъар ыкIи Къэрэщэе-Щэрджэс республикэхэм ялэпкъ тхаклоу Мэщбэшлэ Исхьакъ зыщылуагъэхэр щылаагъ.

Тхэклошхом ипоэтическэ сборникхэр, повестхэр, романхэр агъэхъазырыгъэ къэгъэлэжьыным щызэпэлутых. Курс эфэшъафхэм ащэджэрэ студентхэр ашлуабэ шлэу хьаклэхом пэплэх. Ахэм ащыщхэм агуклэ зэрагъэ-шлэгъэ усэхэр къыкIалотыкIыжых, клэф-пэфэу фэпагъэх.

Мары къэлэгъуагъ тхэклошхор, ащ игъус университетым итхыльдэжэпэ ипашэу, мы лф-тхьабзэр зэхэцэгъэным клэ-щакло фэхъугъэ Пщыжъ Саидэ Къэплъанэ ыпхъур. Пстэу-

деофильмэри зэкIэ къызгъэкъужэу, тхаклом икхъэхукIэ, иусэнтхэн къэушынуу зэрэхъугъэр, янэ гупсэ, янэклэ янэжэ-ятэжэхэм яшлушлэ ащкIэ зэрэиныр кIагъэ-тхъэу къагъэлэжьагъэ. Джащ фэдэу Мэщбэшлэ Исхьакъ Шумафэ ыкIом итворчествэ зэрэ-шлэрэр къызалотэ уж, ежэ тхаклом гуцылэр фагъэшоагъ.

Апшэрэ еджэпIэхом щеджэрэ ныбжьыкIабэм ягушъхэ-байныгъэ зегъэушъомбгугъэ-ным, Темыр Кавказым ис цыф-лэпкъхэм (адыгэхэри ахэм зы-

сыгъашлэ сэ нэфын...) зыфилорэ иусэ сатыр закьокIи тхаклом зэкIэ ышъхъэ къырыкIуагъэр, щылэныгъэр зериушэтыгъэр икьукIэ къылуагъ. Ауми, игуапэу къызэхэхъэгъэ ныбжьыкIэхэм игупшысэхэмкIэ адэгощагъ. ЗэкIэ къызыщэжэагъэр икьуадж — Шъхъащэфыжыгъэр ары. Революцием ыпэкIэ мыщ адыгэхэр зыфит щымылэхэу щыпсэугъэх, ау етIанэ «ашъхъэ ащэфыжы», ягъогу пхыращыгъ. Ежэ Исхьакъ игуапэу къыпчыгъ цыфы зышлыгъэхэр: ян, ятэжэу Бакъ, янэжэ, иклэлэегъаджагъэу, гъэсэгъэшхуагъэу ПщыунэлI Юсыф. Цыфы ухъу пшлони-гъомэ, нахъыжхэм къыуалорэр зэхэпхыным, къыбгурылоним

ау янэ къыкIэрыхыи, ытхырэм къыкIэлупчIагъ, усэм цIэу илэ-щтыр янэ клалэм къырилуагъ. Исхьакъ иусэ хэшыпыкIыгъэ томхэм яа 1-рэ тхылъ а усэм къызэлэухы.

1946 — 1947-рэ илъэсхэм Черкесскэ дэт педучилищым чIэхъагъ, мы илъэсхэр къыныгъэх, щынэгъуагъэх. ИныбжьыкIагъэ емылтыгъэу шлэныгъэхэм зафикьудыгъ. Иапэрэ поэмэу «Хьуай» зыфилорэр Исхьакъ ОхьутIэ Абдулахэ апэрэу регъэлэгъу. КIалэм хэлъ зэчыим ащ гу лытагъ, Мыекъуапэ клонэу къырилуагъ. Адыгеим Мэщбэшлэ Исхьакъ зыкыгъэзагъ, а лэхъа-ным Адыгэ педучилищым адыга-бзмэрэ литературэмрэкIэ иклэ-лэгъэджагъэу ХьатIэнэ Айщэтрэ училищым идиректорыгъэу Илларион Павлович Серафимовым-рэ яцIыфышлугъэ ыкIи гукIэгъу ин ыгъэфэбагъ. 1953-рэ илъэ-сым Мэщбэшлэ Исхьакъ иапэрэ тхылъ къыдэкIыгъ. ЕтIанэ Москва Литературнэ институтым щеджагъ, цыфышлухэр сыдигъуи ыпэкIэ къыкIыштыгъэх, ахэм апэрагъ урыс тхаклоу Сергей Михалковыр ыкIи ишъхъэгъусэу Наталья Петровна Кончаловская. Ахэр къызэрэфэхъупхъа-гъэхэм, аналэ къызэрэтырагъэ-тыгъэм, ытхырэмэ осэ дахэ къы-зэрэратыгъэм ихьатырклэ тхаклохэм я Союз зэраштагъэр къылотагъ. НыбжьыкIэгъоу къа-рыур зыщызым, гухэлъ инхэм лф адэпшлэн зэрэфаер къыкIи-гъэтхыгъ. Джащ фэдэу адыгэ лэпкъым имытхыгъэ хабзэу, Конституцием фэдэ «адыга-гъэм» цыфыр зериупэрэр, зери-лэжыгъэр агуригъэлуагъ. Шэн дэгъухэр, дэйхэр къыпчыгъ, урамым утетми, тыдэ ущылэми культурэ пхэлъыныр зэрэапэр-рэр къыхыгъэщыгъ. О узщыц

лэпкъым итарихъ пшлэным фэдэ къабзэу, нэмыкI лэпкъ-хэу къыбготхэу къыпкIэрысхэм шъхъэклафэ афэпшлэу зафэб-гъэнэлосэныр зэрэосэнчхэр ари-луагъ.

Адыгэ лэпкъым инасыпын-чъагъэ къызэрыкIыгъэ Кавказ заоми икхъабар аригъэшлэагъ, а тхьамыкIагъор лэпкъым къы-фэзыхыгъэр мышлэныгъэр арэу ылытагъ. Шлэныгъэхэр нэм фэдэу зэрэлэпIэхэр, дунаишхом зафэу узэрэхагъапплэрэр къы-луагъ. Итарихъ романи 5 ытхы-ным лъапсэу илэм къыщыуцугъ, лэпкъым иблэкIыгъэ шыпкъэм готэу хэти филоотыкIыгъэным, егъэшлэгъэным пае, мы лфы-шхор зериэлэжыгъэр къылуагъ. Тхэклошъхъуныгъэми лъэпсэ-шхо зерилэр, ащ паекIэ Библием — христиан диныр къэ-зыушыхъатырэм, Къурлан лъа-плэм — ислъамыр къызылоты-кIырэм мэхъанэу ялэм къыщы-уцугъ, ахэр зэхэпфэу, арытыр дэгъоу зыпшлэклэ, «укIын» гу-щылэр ужэ къызэрэдэмыхъа-щтыр, ахэм шлэныгъэшхо дэдэ зэрэхэлпыр кIыгъэтхыгъ. «Ухэт-ми шлэу пшлэшъуцтэу ем зы-демыгъэхъых» ылуагъ.

Творческэ зэлукIэгъум ыкIэм студентхэм Мэщбэшлэ Исхьакъ упчIэхэр ратыгъэх, ахэм яджэуапхэр къаритыжыгъэх. Илъэс 85-рэ зыныбжэ тхаклоу Мэщбэшлэ Исхьакъ илъэс 60-м къэхъугъэу адыгэ лите-ратурэм щэлажэу, Урысые хэ-гъэгушхом ицIыфэу, итхаклоу зэрэщытым, зэрэадыгэм, ыбзэ, ихабзэ зэрихъэу, адыгэ чыгум зэрэщыпсэурэм, тичылопс идэ-хагъэ зэрарыгушхорэм, игупшы-сэ зэрагъэбагъорэр къылуагъ. Адыгеим и Лышъхъагъэу Шъэу-мэн Хьазэрэт ипроизведение-хэр — усэхэр, прозекIэ тхыгъэ-хэр зыдэт тхылъ 20-р къызэ-рэфыдигъэкIырэм, непэ АР-м и Лышъхъэу Тхьаклушынэ Ас-лани тхылъ зэхэт 16-р къыдэ-кIынымкIэ илэпылэгъу къызэре-кIыгъэмкIэ зэрэфэразэр къы-луагъ. Гъэсэнныгъэ дэгъу ялэу, шлэныгъэхэр алэкIэлэу, цыфы-шлэу хъунхэу ныбжьыкIэхэм къа-фэлэлуагъ. Тхэклошхом итхылъ-хэр ахэм аритыгъэх.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Сурэтхэр зэлукIэгъум Iэшынэ Аслъан къыщытырихыгъэх.

ри къызэхэтэджагъ — нахъы-жыым пае, хэбзэ дахэу тэ тилэр джащ фэд.

Шуфэс псэлэ зэкIукIэ зэ-лукIэгъур къызэлэуихыгъ библио-текаръ шъхъалэу Ирина Кон-стантиновам. Мэщбэшлэ Исхьакъ иусэу «Адыгэхэр» ыгъэжы-ныгъэ Къуиз Джэнэт. «Добро-та» зыфилорэ усэм ыгъатхъэу къеджагъ Татьяна Симаквар. Университетым иныбжьыкIэхэм ялэклэ зэрэрахылаагъэр гъуа-щэрэп: Артем Тотлыевымрэ Анастасия Пономаревымрэ зы-зэпагъодзызэ, зэлашлэрэ тхаклом ищылэныгъэ ыкIи итвор-ческэ гъогу къыралотыкIы. Ви-

клэ ащыщхэу) ялитературэ фэ-гъэнэлосэгъэнхэр, ащкIэ якуль-турэ, щылаклэм илэныкIэу зэфэ-шъхъафхэмкIэ яшлушлэ псыхъэ-гъэныр, яжабзэ хэгъэхъогъэныр, гупшысэкIэ амалхэр ягъэгъоты-гъэнхэр ыкIи лэпкъым ынапэу, тхэклошхоу Мэщбэшлэ Исхьакъ ягъэлэгугъэныр, ягъэшлэгъэныр, адыгэхэм яхьыллэгъэ тхыгъэхэр нахъ апэблагъэ шлыгъэнхэр ары гухэлъэу зэлукIэгъум илагъэр.

Ежэ Мэщбэшлэ Исхьакъ гуцылэр зештэм, ипсалэ зыфэгъэ-хыгъэщт лэныкIуищ къыгъэ-нэфагъ: ныбжьыкIэхэр, гуцылэм имэхъан ыкIи диныр.

«Дунаир къызэрыкIоп, ау

мэхъанэ зерилэр кIыгъэтхыгъ. Илъэс 11-рэ зэрэстудентыгъэр, исабыиго-кIэлэгъу зэо илъэс-хэм зэрэтефагъэр, заор къы-зежъэм илъэс 11 зэриныбжы-гъэр, гъабли, Iайи ынэгъу зэрэ-кIэлыгъэр, ау еджэныр шлоигъоу ыкIи къыдэхъоу къызэрэрыкIуа-гъэр къафилотагъ. Апэрэ усэ цыкIур зетхым я 3-рэ клас-сым исыгъ. 1945-рэ илъэсым Хэгъэгъу зэошхор зауухым, ны-хэм нэпсыбэу рагъэхыгъи, адыгэ хъульфыгъэхэм щэлэгъэ-пыта-гъэу къахэфагъи зылэгъугъэ Исхьакъ тIыси теклоныгъэм игу-шлуагъо къырилотыкIэу усэ ытхы-гъагъ, ащ цIэ фишлыгъагъэоп,

ШЪХЪЭИХЫГЪЭ ЗЭХЭГУЩЫНЭГЪУ

ЗэрэдунайкIэ щынэгъо ин терроризмэр

Тиухэтыгъэ ианыхъу гымэкIыгъо инэу, шынагъоу, зэкIэ дунаир зэлъызылгыгъэр — терроризмэр ары. Ащ лэпкъ зэхэди, хэгъэгъуи, цыф зэхифырэп, зэкIэ террорист ыкIи экстремист купхэм бгъэкIэ тыра-кIын къаашлэш.

Мыщ фэдэ организациехэм — ИГИЛ-м лъапсэу ялэр, ахэр къэзгъэятэхэрэр зэхэпфэу, ху-рэ-шлэрэм ущыгъозэным ыкIи мы бзэдэжшлэгъэ-щынэгъошхом зыщыуухъумэн ыкIи упэшлэу-клон амалхэм яусэгъэныр мы уахътэм лэшэу ищыкIагъ. Ары АР-м и Лэпкъ тхыльдэжэпIэ Адыгеим иныбжьыкIэхэм апае лф-тхьабзэ инэу, къылотыкIын сыхъатэу «Наш мир без тер-рора» зыфилорэр зыкIызэхэ-щэгъагъэр. лф-тхьабзэм иклэ-щэкIуагъэр тхыльдэжэпIэм пра-вовой информацийемкIэ и Гуп-чэ ипашэу Емыж Аминэт.

Зигъо лфыгъом къырагъэблэ-гъагъэх АР-м ипрокурор щынэ-гъончъэнымкIэ илэпылэгъу шъхъа-лэу С. Ю. Швецовыр, АР-м и МВД экстремизмэм пэуцужы-гъэнымкIэ игупчэ илфышлэу

Р. Щ. ГутIэр, Адыгеим идин-гъэлорышлэлэ имуфтиэ игуадзэу Шъхъэлэхъо Ибрахыма, нэмыкI-хэри. Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым истудентхэу Виктор Чебыкиным ыкIи Андрей Темниковым къы-зэдагъэхъазырыгъэ электроннэ къэгъэлэжьыгъонэу «Теракты, ко-торые потрясли мир» зыфилорэм ныбжьыкIэхэр рагъэпплыгъэх.

Лъэпсэ куу зилэ экстремиз-мэм ыкIи терроризмэм яхы-лэгъэ шлэныгъэ пстэур ыкIи щылэныгъэм ахэр къызэрэщы-нэфэрэ шыкIэхэр ыпшъэкIэ зы-цIэ къетIогъэу къулыкъушлэхэм гурылогъошлэу студентхэм, еджа-кIохэм къафалотагъ. Джащ фэдэу мы купхэм тиреспубликэ ис цыфхэм ащыщхэр, анахъэу кIэлаклэхэр, зиахыл мыуцупа-гъэхэр ахэщэгъэ зэрэхъухэрэм

ищысэхэмкIэ ащ фэдэ лъэбэкъу пхэндж пшлынэм ылэапсэр — мышлэныгъэр арэу зэрэщытыр, а ныбжьыкIэхэр икьоу зэрэмы-гупшысэхэрэр арэу алытагъ. ИнтернетымкIэ птхыштыхэм, гу-щылэгъу пшлыштыхэм уафэса-къынэу къаджагъэх. Диным, ис-лъам диным «цыфыр укIы!» зэримылорэр, ар ежэ зымышлэ-хэрэм диным лажэ зэрафа-лэгъурэр зэрэмытэрэзыр къы-кIагъэтхыгъ. Къэралыгъо хэбзэ къулыкъу лыкIохэри, унагъори, еджаплэри, ны-тыхэри, ежэ ныб-жьыкIэхэри нахъ зэкъоубыта-гъэхэу, зэкIэдэлукIыжхэу, дэим, лаем зыдырамыгъэхыныуу къа-джагъэх.

ДЗЭУКЪОЖЬ Нуриет.

Сурэтыр лф-тхьабзэм къы-щытырахыгъ.

(Къызыкълъыкlorэр
чэпыогум и 1-м
къыдэкълъгэ номерым ит).

«Арыгэ зи, зэманым зэ-горэм — хъэ гъорыкlo бэ дэдэ дилъэгъуагъэу къычлэкълы!.. Краснодар къызэкълэм, «Краснодар — собачий город» ылуи, иусэ зэрэхигъэчэрэгъогъагъэу, сатирическэ стих шлагъо горэ шъори къышъуитхылъныгыи, ллэ-шлэгъумэ Нэбзыйкъое чылэжэ къахигъэнэжынызу, ым, Кул!» — сыгуклэ слогъагъэ.

Сыжэкълэ:

— Маяковскэм арэу сыфэдэ дэдэ, Кул?

— Ал, уфэдэ къодыа, Тем-бот!.. Уищыбзэпкъ фуражэккли, уильэгагъэккли... Пшъхъэ бэра-упсышкоджи...

Мыщ дэжъыр арыгъэ, ащ фэдиз мэхъанэ есымытэу, си-тыжъын «цыкъ-цыкъышхо», джау сыдми, бгъэджыбэм сэ къы-зисхыгъагъэр.

Мары джыри сэлам хыгъо сыригъэфагъэп:

— Пчыхъэ къэхъути, зыма-фэрэм фэдэу, сыпшыгугъы-жыгъахэп...

— Тыгъоснахыпэ силофхэр къызэпыфэгъагъэп, Кул, угу хэмыгъэккл! Тянэхмэ адэжэ секлолэжыгъагъэ.

— Адэ сэ Къургъокъуае, хъэ-дагъэм, уклуагъ шлошлыгъ. Ау хъэдагъэми уахэслъэгъуагъэп, пшынахыжэ Кушыку ахэтыгъ...

— Хъау, хэт ихъэдагъа?

— Пшлэрэба, «большевик хъупхэр»... Пэзадыкъо Пшы-къуй ышнахыкклэ шылэжъэп...

— Пэзадыкъо Пшыкъуи? — умышлэмэ, тэтэжэ Пшыкъуй нэмык! ефэндэ тичылэмэ яла-гъэм фэдэу икларыкклэ тегъа-зэу Кулэ сеупчылъыгъ.

— Е — е, оркестрэр фы-рамыгъэуагъа, шъонтрыпэм зыфимыуыкълъыгъа! Шъхъа-цышъор къыгъэтэдъжэу, — ишыпкъ Пэфыфмэ япхъу. — А-а, сыгуи къэкълъыжыгъэп, уятэ-шэу Мыекъуапэ дэсыр слъэгъу-гъэ. Хэкум цыф къынэжыгъ слогъагъэп. Клим маклоти, сэри сыдэклуагъ. Облавэ гор-рэм къышауклыгъ алуагъ...

Зэпыуллэ кълыхъашхоу мыщ дэжым фэхъугъэр:

— Усымэджагъа, Тембот? — ылуи, Кулэ къыукуагъ. — Утифознэ плонэу, пшъхъэ шъыд пае моштэу ябгъэупсыгъ?

— Ихъау. Ащ фэдэ лoф силагъэп, кло, шъхъацтыргъо лужьом сезэщыгъэти фэбэ-шхом...

— Ал, ыджар сэщ пае къэоло! Адэ сэ си Климэ шъхъацтыргъор лаеу ыгу ре-хы. Шъхъацтыргъор зытелъ бзылфыгъэм нахъ сшлодахэ цылэп ело зэпытыти, язгъэ-гъэтыргъуагъ. Сипшыпхъумэ инэу ашлоигъуадж, шъхъац-кълхъэ хъазынэр пьбгъэупкълыгъ алош. Тхъэм укыгъэшлыгъэмэ къысалу: къысэклуба?

— Дэхэ дэдэу уехъуллэ, Кул, хэт ылорэми уемыдэлэ. Тхъэм ыпс! Мидэ Валентина Терешковам уфэдэкъабз!

— Укысклэнэкл! лүк! адэ! Укыздэхъашхы! — щыхшор къытебэнагъэу тигъунэгъу пшъа-шъэр къыстечэрэзэ. — Ежыыр, Клим ары, ислужебнэ маши-нэкклэ къалэм, парикмахерскэм, сязыгъэщэгъагъэри!

Къэлэмгъэлэ Пчэгужыыр пчы-хъэпэ тыгъэлс эккл. Зишылтэ-жыизэ, клуи киоскым члэтыс-хъахыгъ, гъунджэжыер къып-хъотагъ, зыпэллэхъахыгъ, гушылэрылэ-щхырылэшху. Журнал эфэшъхъафхэу, от-крыткэ цыкълу-шъоклу зэмылэ-

ужыгъохэу ыпашъхъэ илхэр, мэклаемэ ащызэгъэфагъэхэр зэрэщылъ-зэрэзэгъэклугъэ шы-клэхэр джы ыгу рыхыжыкълэ-рэп, хъау, тэрэзэу зэмыгъэ-зэфагъэхэу джы къышхъужы. Зырызэу ахэмэ ятхъо, ялэ-плэжъэжы, зэлъэгъэклуатэх, клэгъожышъ, къызэлъегъэ-клотэжыкъл. Пчыхъэ дэгъазэу изэфэшлыжыгъо къэсы нахъ мышлэми, щэфакомэ нахъ луп-клэу зэраригъэлъэгъуштхэм тетэу пстэури егъэпсы, иклэ-рыклэу егъэклараклэ. Тхъаусыхэ тлэклури игулэжын клэлъ: цыф-мэ ящэфэн маклэ, адыгэ гъэ-зет экземпляритфэу къыфа-хырэр марышъ зэтырилъхъа-гъэу зэрэщылъ, зы нэбгыри къыклэупчлэрэп. Ощ нэфэшъ-

зэлэгъух. «Хъау, Кулэ къы-зыхъугъэр сэ къэсэшлэжы, мэээ зытлуклэ ащ нахы сэ сынахыжъ», ылоты, Рахъмэт чылэм тызидэсым зигъэсэмэр-къэузэ, щхыштыгъэ. Ау Кул ары нахъ пасэу унагъо ихъа-гъэр. Тэ тшыпхъу, тхъамыклэр, шыпкъэ, рыклэгъожыу ныб-жы гуафэ зыфитигъэшлыгъэп, ау Кушыкурэ сэрырэ нахъ ты-шлoлофэу, къыттеубгъогъэ зэ-пытызэ, зэкклэмэ ауж къи-нэнэу хъугъагъэ.

Шъхъаджи инасып къызыщы-клоштым плэлъэ гъэнэфагъэ илэщтын: тэ тшыпхъуи инарт шъао нэужым ыпклэ къыкълышт. Мэзпэсэу тичылэ дэсыгъэм иклал, Къырмамэ алоу, заом хэклодагъэу алуи, тхылъи къа-

пилъагъ. Сэ сыкъэгъуи, порт-фелыр пылъэллэ лъапсэм клэ-рызгъэуцуагъ. Ау ар Клим къыригъэклугъэп, къышти, шъхъа-клафэ къысфишлэу, телефоныр зытет мэклаим тыригъэуцуагъ. Ащышэу узэлпшыщтыр пшлэрэп, лэпклэ-лъапклэу тыдэккли зэлэ-хыгъ. Пщэрыхъаплэм къиурэ лы жъэрымэ лэшлэми ащ лъыпы-тэу укыгъэшхэклы.

— Джа зэрэплъэгъу... хъа-клэм зэрэпэсыгъэу... — пэлупхэ къолэнышхор зыпэлухыжыизэ. Нэплъэгъум къыхипхъотырэр шхэллэ-шхыншлэщ хъопсагъор арэп, зэкклэм сынэхэр слэпы-зыпхъотыгъэр стол зэкклэхыгъэ кълыхъашхом шхыныгъоу щызэ-гъэфагъэр ары! лэнэ шыгъэр! Уахэзыгъэлпыхъан бысымгуа-

ЦУЕКЪО ЮНЫС

Дэгъунэкъо Тембот игумэкълыплэхэр

(Романыклэм щыщ пычыгъохэр)

хъаф... Тлэклуи Кулэ къызы-щэтхъужы: гъазетыклэхэр поч-тэм зэкклэмэ апэ ежым къы-фехы! Етлани сэмэркъэуклэ кълэо: хъаулыкклэ иллэ почтэ шъхъалэм иначальника! Гъогур зэфаригъэшлы мы киоск гулэ-тыплэ фыжышхор языгъэгъэ-уцугъэри Клим ары.

Дахэу зэкклэшлыхъэгъэ шъхъа-цым лэпэ фыжхэкклэ кълэды-клэлэзэ, джыри зыгорэ Кулэ ышъхъэ къылэджыгъэ:

— А Тембот дышъ, райис-полком тхъаматэми, госбанкэу моу къэлъагъорэм иуправля-ющи, вкус ялэп шлошлэ, ахэмэ яшъузмэ ашъхъацхэр арагъэ-гъэтыргъох, сэ сыщыгуауаз. Ау къыослотыр ошлэ, — шъхъа-ныгъупчъэ зэлубгъуклыгъэ цы-клум Кулэ нахъ зыкълыуещэе, сэщ нэфэшъхъаф зэхырымыгъэ-хы шлоигъоу. — Райком партым ипервэ секретарырэ райболъ-ницэм главврачэу члэтымрэ яшъузхэр зэподругэх, Тхъэм пае урымыгушылэжэ, ахэм саклэхъан слъэклырэп. Спец дэдэхэр къыхагъэщыгъэхэщтын, сым исурэт зыфалорэм фэдэ-хэу ашъхъацхэр ахэмэ ара-гъэшлыхэш! Зыдаклохэрэр боу секретышхоу алыгъ. Сэ си Кли-ми лэнэтлэ цыклоп ныла зылу-тыр — госпочтэм ирайонначальни-ка, шъыд елуаллэ фаеми!

Киоскыпчъэм лунклыбзэр ри-гъэтыжыгъэу, гъогу тыкълызы-щытехъахыным:

— лэнэтлэ цыкълухэл ... — дезгъэштагъ сэ Кулэ иллы рыз-гъэгъушхо сшлоигъоу.

— Адэ джарыба сэри слорэр! Некло, некло, Тембот! Хъэкклэшко къытфэклот, Клим, ныпчыхъэ жылоу къыхэкълыжэ слуй еслуа-гъэш, унэм бэшлагъэу клэжы-гъэн фае...

фагъэхыгъагъ, агъэежыгъэу быныр ежэжыштыгъэп. Зи-лэгъу тырахыгъэу джащ фэдэ цыф бэрэчэт махъулэу къыт-фэхъугъэр, шыпкъэ бэкклэ ар Рахъмэт нахыжэ, орэнахыжэ фаеми, ерэтхылыи, сыдми арэуштэу тшыпхъу ишлушлагъэ зэрэулэжыгъэмклэ тэри ду-наир тфэхъужырэр. Пшъашъэрэ клалэрэ яли хъужыгъэ.

Къэлэмгъэлэ Пчэгужыым итыгъэ къоклыплэклэ зауэрэ тыкълуи, чыжъэ дэдэп, Кулэд-хэмэ яшагу тыдэхъагъ. Къэ-ралыгъом ахъщэр къыфитлупчи, ежэ район почтэр ары унэр языгъэшлыгъагъэр, тлоу эте-тэу мыин-мыцкълу псэуллэ зэкклэупклэгъэ тегъэпсыхъагъ, унэгъуипплэ члэс. Кул ары джы сапэ итэу мыхэм зэкклэмэ са-щызыгъэгъуазэрэр: ыжэ зэты-рилъхъэрэп. Начальныкыр лъа-гъэу дагъэклоена, апэрэ эта-жыр шъо нахъ шъуифэшъуаш алуи, чылъэм нахъ чыжъэу тымыкълонэу тэ къытапэсыгъ.

Ары, унагъо къызехъэ нэуж, бэшхуи тырагъэшлагъэп, мыр къарати къызычлэхъахъэм; унэ зэхэтышхох, залышхуи илэу; Тхъэм ишыкурклэ газы, теле-фоны — зэкклэ унагъом ишы-клэгъэщтыр ит; анахъэу ежэ Кулэ зышыгушхуклырэ шхэллэ-пщэрыхъэллэ хъоо-пщэошхор къегъэлъагъо. — «Мары Кли-ми, къыослогъагъэба, Тембот, — ело бысымгуащэм ыгуклэ тхъэжъэу щхыизэ, — хъэкклэшхо къытфэклоштышъ, Клим, нып-чыхъэ жылоу къахэкълыжэ, зыгъэхъазыр слуй, зэреслогъа-гъэр! Хъау, къало, къыослогъа-гъэба, Тембот?! Арэу жы дэдэу укыэкложыгъа, Клим?!»

Ыпллэлэу идзэгъэ шарф хъэгъэ-шхомрэ ишъо лалъмэкъэ фыжэ цыкълурэ, шышлoлум ехъыр пхъэ пылъэллэ къобэ-бжъэбэ дэхэшхом мыгулахэу Кулэ ре-гъэкълух. Сэ сипалуйи ссичи,

щэкклэ слытагъэ мор зилэшла-гъэр. Ащ фэдэ лэнэ шыгъэм уахътэу ыкли лэпэлэсэныгъэу тегъэклодэщтыр мэклагъэп. Мы уашъор ситхъамыгъэпцл, пцлы къэсэусымэ, члым сыпхырыгъэз, ащ фэдэ гъомылэпхъэ дахэ къэзгъэшлагъэми сытеплъагъэми. Умышлэмэ купышхо пае къа-гъэхъазырыгъэ шлошлэу. Къы-зэрэчлэкълыжыгъэмклэ, Кулэ иллэ, Клим, ары ар зилэпэлэсэныгъэр, лэнэ нэхъоир къысфэзыгъэ-шъошагъэр! Тызэрэгъэгъушылэу тыщысызэ, ллы горэ къыхъагъ, илэсэ тлоклищырэ пшырэ фэ-диз ыныбжышты, итеплэкклэ урыс шыпкъэ, шъхъацэу телыр моу къэрэбэ псынтлэу. Нэгъу бгузэ лүкълхъэ пкъый, ыныбжэ емыллыгъэу лэпкъ-лъэпкъ пыт, ымакълэклэ джэрз лъэкълыгъэкклэ жъгъаупс.

— Ыхъым, хъакклэ шъуил шъо, — макъэр къэжъгъэуи, укылэжыгъэу зэкклэкложынкклэ ежъагъ.

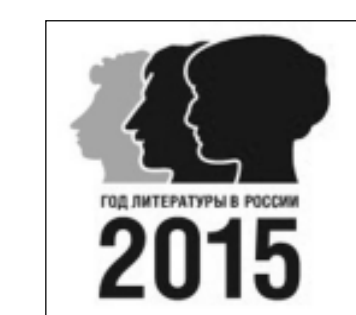
— Алкъэс, Алкъэс, ащ фэдэ ашлэрэп! — бысымыр зыщыпкли, пыбэнагъ, ллыр унэм лыгъэкклэ къыришагъ. — Хъакклэп, Тем-бот Къургъокъуае щыщ. Кулэ ышнахыкклэм ычыллэ пломи хъушты.

Бысымым нэужым бжъэмэ къаригахъозэ, сэмэркъэуу зы-кытфигъэзагъ:

— Тембот, ош фэдэп мы Алкъэс — сибирякышъ... Адыгэ сибиряк шыпкъы! Санэп, тлэклу нахъ «пыталокклэ» сегугъун сэлэ...

Плым ынэгъу сыклаплъэзэ: — Дэгу! Дэгу! — сэри дезгъэштагъ бысымым, — Сы-быр исмэ стырыгъаклэр нахъ къякълу! Тэ, нарт шъаохэм, санэр нахъ къытэклу.

Хъун, арэу шъоломэ къыжъу-десгъаштэ къыригъэкклэу, гу-шыи къыпилахъажыгъэп, ау щытми, рюмкэу ылыгъыр ыгъэ-пыраплэ-къыгъэлпырэплэжъэу

зытлэкълурэ щысыгъ; апэрэу тызэрэзэлуклэрэм, нэлъасэ тызэрэзэфэхъугъэхэм пай ылуи, Климэ хъохъубжъэр къыгъэлпэ-рэзыхъэгъахэу хъазырыгъэ нахъ мышлэми, етлэн нылэп шъоныр Алкъэс зилэтыгъэр. Адыгэ хаб-зэм тетклэ тэри тыпэшлуе-чъагъэп. «Адыгэ сибирякми а слъэгъурэм сэнаушгыгъэшхуи хэмыл!» — сыгуклэ слугъэ. Ау къыкълэпыкълэгъэ бжъэхэмклэ Алкъэс къызэкклэжыгъэ, ыпшъэ узэрымыгъэклоштым шлошъ-хъуныгъэ фэлшынэу щытыгъ. Сэри санэм лыагъэу сителун-клэгъащэщтын — моу сызхэ-тыгъэр арыштын — спкъынэ-лынэхэмклэ шлуклаеу сыкъы-зэлпыхъэфэбагъ, псыор плонэу гушло лыегъэ уалъэр сыгу кы-дэу, кылдэу ригъэжъагъ. Ары шъхъаекклэ сызыхъасхэм, гушылэм фэкклэщыгъо дэдэхэу зыкъагъэ-лъагъорэпти, сэри зысщылэу сыщысыгъ, зэмынэлосэ цыфхэр зы чыллэ зыщызэрихылылэ-хэрэм егъэжъэгъум бэрэ джар къащылшэу хабзэ. Бысымгуа-щэр, Кулэ закъу гъэбэжъу ошч плонэу, зымакълэ зэпызымы-гъэу, тыкълэзыухъэдджыхъэщты-гъэр:

— Шъухал, Тхъэм шъукълы-гъэшлыгъэмэ! Шъумыуыкълыт, Тхъэм ыломэ, щыл! — ары зышъыпкъэ дэдэу къыкълэзы-лотыкълыжы зэпытырэр. Аужып-къэрашъхъэм Кулэ янэ, Клыш-хъан, Кулэ сыгу къыгъэкълы-жыгъэ. Кулэ ышнахыкклэ ты-ригъусэу ядэжэ тызихъэрэм, ренэу Клышхъан тигъэшхэнэу тигъэтлысыштыгъэ, ланэу ты-зыпэсым къытеуплэлпыхъэу, клэщыгъо горэ къытырилъхъэ зэпытэу ташъхъагъ итыштыгъэ.

Сызэрэнэгъуерэмклэ, бысым-гуащэри гушылэн фаллэу къы-зэкклэшлыхъэгъэщт. Ау Алкъэс лэпэо зэпыт:

— Рэхъат зышл, нысэ, дэгъу дэдэу тэшхэ. Зи мэшэлахъ, лылыбжъэ лэшлэ, — ллыр бы-сымгуащэм сэтхъу. — Тянэ тхъамыклэм, бэрэ ылоштыгъэ, нэбзыйкъуаеми лы гъэжъэным-клэ уатеклоштэп...

— Тэрэз къызыфаплорэр, Алкъэс! Сэрэп лыр зыгъэжъа-гъэр, Клим ары! Сэ сыкур-гъокъуаеба!

— Удэ уш иармэгъэу къызэ-рилотэжырэр, Тембот, — зигъэ-сэмэркъэузэ, Клим сэ зы-къысфигъэзагъ. — О унэбзый-къуаеп, значит?

— Узыхэсмэ афэдэ охъу-жы, Кул, о ебгъэшлагъэти, укыгъэукылэжыгъэп, арыба, Клим? — щхыгъэ лыжыыр.

Бысымым гушылэу къыпигъо-дзыжыгъэп.

Кулэ зэрэрыгушхорэр къы-хэщэу зэкклэ щысхэм апашъ-хъэ къэбар къырилъхъагъ:

— Хъаолыеп ныла, илъэ-сипплырэ кок лэнатлэр ылыгыгъ. Ошлэба, Алкъэс, кок зыфа-лорэр?

Нэбэ-набэу ллыр бысым-гуащэм епллыгъ:

— Олахъэ сымышлэрэ, ко-кыр шъыд илэужыгъу?..

(Джыри
къыкълэпыкълэушты).

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

2010-рэ илъэсым бэдзэогъум и 27-м аштэгъэ
Федеральнэ законэу N 210-р зытэтэу «Къэралыгъо, муниципальнэ
фэло-фашлэхэр зэрэзэхашэрэм ехылылагъ» зыфиорэм
игъэцэкълэнкIэ шIэгъэн фаемэ афэгъэхьыгъ

2010-рэ илъэсым бэдзэогъум и 27-м аштэгъэ Федеральнэ законэу N 210-р зытэтэу «Къэралыгъо, муниципальнэ фэло-фашлэхэр зэрэзэхашэрэм ехылылагъ» зыфиорэм ия 26-рэ статья, Адыгэ Республикэм и Законэу 2014-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 18-м аштагъэу N 353-р зытэтэу «Универсальнэ электрон картэхэм якъы-дэгъэкIынкIэ, яIэкIэгъэхьанкIэ Iофыгъо зауIэмэ яхылылагъ» зыфиорэм адиштэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет **унашъо ышIыгъ:**

1. Мырэуштэу шIыгъэнэу:
1) Адыгэ Республикэм икъэралыгъо бюджет учреждениеу «Къэралыгъо, муниципальнэ фэло-фашлэхэр зыгъэцэкIэрэ гупчэр (ыужкIэ къэралыгъо уч-реждениер тIозэ дгъэкIошт) уполномоченнэ организациеу гъэнэфэгъэнэу. Универсальнэ электрон картэ къаратыным зыщыкIэлъэлухэрэ тхылъыр, универсальнэ электрон картэм зэрэфэмыехэм ехылылэгъэ тхылъыр 2017-рэ илъэсым шыIэ мазэм и 1-м нэс алэ-кIэзымыгъахьэхэрэм фитыныгъэ яI:
а) федеральнэ уполномоченнэ организациеу акционер обществэ шъхьэ-ихыгъэу «Универсальная электронная карта» зыфиорэм эзэгъыныгъэ дэзы-шIыгъэ банкхэм ащыщ къызэрэхахы-гъэмкIэ къэбар Iэклагъэхьанэу;
б) универсальнэ электрон картэ къалахынэу зэрэфэмыехэм ехылылэгъэ тхылъ Iэклагъэхьанэу;
2) уполномоченнэ электрон картэм

зэрэфэмыехэм ехылылэгъэ тхылъыр къэралыгъо учреждением зылэклагъэ-хьан фаер универсальнэ электрон картэхэр къызэрэдагъэкIыхэрэм ехылылэгъэ мэкъэгъэлур республикэ гъэзетэу «Советскэ Адыгеим» къызыхиутырэ, Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцэкIэкIо къулыкIухэм яофициальнэ Интернет-сайт (www.adygheya.ru) зырагъэхьэрэ нэуж мэфэ 60-м къыкIоцI;

3) банкыр къызэрэхахыгъэмкIэ къэбарыр къэралыгъо учреждением зылэклагъэ-хьан фаер универсальнэ электрон картэхэр къызэрэдагъэкIыхэрэм ехылылэгъэ мэкъэгъэлур республикэ гъэзетэу «Советскэ Адыгеим» къызыхиутырэ, Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцэкIэкIо къулыкIухэм яофициальнэ Интернет-сайт (www.adygheya.ru) зырагъэхьэрэ нэуж мэфэ 30-м къыкIоцI.

2. Мы унашъом ия 1-рэ пункт ия 3-рэ подпункт зигугъу къышIырэ пIалъэм банкыр къыхахынэу, къэралыгъо уч-реждением зэригъэнэфэгъэ шIыкIэм тетэу зэхэгъэуцогъэ лъэлэу тхылъыр къэралыгъо учреждением Iэклагъэхьанэу гъэнэфэгъэнэу.

3. Официальнэу къызыхаутырэ нэуж мэфэ 10 зытешIэкIэ, мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

**Адыгэ Республикэм
и Премьер-министрэу
КЪУМПЫЛ Мурат**

къ. Мыекъуапэ,
Iоныгъом и 10, 2015-рэ илъэс
N 201

Адыгэ Республикэм мылькIу зэфыщытыкIэхэмкIэ и Комитет иунашъу

Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениехэм ямылькIу
зэрашэрэ ШIыкIэм зэхьокIыныгъэ фэшIыгъэным
ехылылагъ

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2015-рэ илъэсым бэдзэогъум и 27-м ышIыгъэ унашъоу N 169-р зытетым диштэу Адыгэ Республикэм мылькIу зэфыщытыкIэхэмкIэ и Комитет **унашъо ешIы:**

1. Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениехэм ямылькIу зэрашэрэ ШIыкIэр Адыгэ Республикэм мылькIу зэфыщытыкIэхэмкIэ и Комитет 2015-рэ илъэсым жьоныгъуакIэм и 5-м ышIыгъэ унашъоу N 358-р зытетымкIэ аухэ-сыгъэм мыщ фэдэ зэхьокIыныгъэ фэшIыгъэнэу:

— я 3-рэ разделэу «Адыгэ Республикэм икъэралыгъо уч-реждениехэм ямылькIу зэрашэрэ ШIыкIэр» зыфиорэр мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

«1. Комитетым иунашъо къыпкы-рыкIыхэзэ, хэбзэгъэуцугъэм диштэу Адыгэ Республикэм икъэралыгъо уч-реждениехэм ямылькIу ащэ.

2. 1998-рэ илъэсым бэдзэогъум и 29-м аштэгъэ Федеральнэ законэу N 135-р зытэтэу «Уасэхэр Урысые Федерацием зэрэагъэнафэхэрэм ехылылагъ» зыфиорэм диштэу агъэзекIорэ мылькIу иапэрэ уасэ агъэуцIу бэдзэр уасэр зэрагъэнафэгъэм епхыгъэ от-четым къыпкырыкIыхэзэ.

3. Урысые Федерацием и Бюджет

кодекс ия 57-рэ статья диштэу агъэ-зекIорэ мылькIу ашагъэм фэдэу къы-хэкIыгъэр зэрэщытэу Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет агъакIо, ау ахэм къахиубытэрэп Адыгэ Республикэм ибюджет, иавтоном учреждение-хэм ямылькIу ашагъэм къакIэкIуа-гъэхэр.

4. Мылькур зэрашагъэмкIэ (зэра-щэфыгъэмкIэ) тхылъыр, сатыум ах-щэу къыхэкIыгъэр зэралэклагъэхьагъэр къэзыушыхьатырэ документыр къызы-рахьылIэхэкIэ, Адыгэ Республикэм мылькIу зэфыщытыкIэхэмкIэ и Комитет испециалист Адыгэ Республикэм икъэралыгъо мылькIу ирегистрэ зэхьокIы-ныгъэхэр фешIых.

5. АгъэзекIорэ мылькIу ищэнкIэ са-тыур зыгорэкIэ щымылагъэу залытэ-кIэ, хэбзэгъэуцугъэм диштэу мылькIу игъэзекIон ехылылэгъэ унашъо Адыгэ Республикэм мылькIу зэфыщытыкIэ-хэмкIэ и Комитет ештэ».

2. Мы унашъор зэрагъэцакIэрэм Комитетым итхьаматэ игуадзэу А.М. Iэшхьэмафэм гъунэ лъыфынэу.

**Комитетым итхьаматэ
ипшъэрылхэр зыгъэцакIэу
М. Р. МЭКЪУАУ**
Iоныгъом и 1, 2015-рэ илъэс
N 539

Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ иунашъу

Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ
и Министерствэ 2012-рэ илъэсым бэдзэогъум и 30-м
ышIыгъэ унашъоу N 181-р зытэтэу «Адыгэ Республикэм
икъэралыгъо граждан къулыкIу IэнатIэхэм алухэ зышIоигъохэм,
Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ
и Министерствэ икъэралыгъо граждан къулыкIушIэхэм хахъоу,
мылькIу, мылькIуи пшъэрылхэу яIэхэм
яхылылэгъэ къэбархэр зэралэклагъахьэрэ шIыкIэм ехылылагъ»
зыфиорэм зэхьокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ диштэу гъэпсыжыгъэным фэшIу **унашъо сэшIы:**

1. Адыгэ Республикэм IофшIэным-рэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Ми-нистерствэ 2012-рэ илъэсым бэдзэогъум и 30-м ышIыгъэ унашъоу N 181-р зы-тетэу «Адыгэ Республикэм икъэралы-гъо граждан къулыкIу IэнатIэхэм алухэ зышIоигъохэм, Адыгэ Республи-кэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьо-ныгъэмрэкIэ и Министерствэ икъэралы-гъо граждан къулыкIушIэхэм хахъоу, мылькIу, мылькIуи пшъэрылхэу яIэ-хэм яхылылэгъэ къэбархэр зэралэкла-гъахьэрэ шIыкIэм ехылылагъ» зыфиорэм ипэублэрэ ия 2-рэ пунктрэ зэхьокIы-ныгъэ афэшIыгъэнэу, гущылэхэу «IэнатIэхэм алуагъахьэхэ зыхьукIэ» зыфи-лохэрэр ахэм ахэгъэкIыжыгъэнэу.

2. Къэбар-правовой отделым ипа-щэу И. С. Шынахъом:
— мы унашъор Адыгэ Республи-

кэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоны-гъэмрэкIэ и Министерствэ исайт ри-гъэхьанэу, къыхаутыным пае гъэзет-хэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ ма-къэмрэ» яредакция, мазэ къэс къыдэ-кIырэ официальнойнэ тедзэгъоу «Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэу-гъо-гъэхэр» зыфиорэм алэкигъэхьанэу;

— Урысые Федерацием ишъолъыр-хэм яшэпхъэ правовой актхэм яфе-деральнэ регистрэ хагъэхьаным пае Урысые Федерацием юстициемкIэ и Министерствэ Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэлорышIапIэ мы унашъор Iэки-гъэхьанэу.

3. Мы унашъом игъэцэкIэн гъунэ лъысфынэу сшъхьэкIэ зыфэсэгъазэ.

Министрэу ОСМЭН Альберт
къ. Мыекъуапэ,
шышъхьэлум и 31-рэ,
2015-рэ илъэс
N 249

Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ иунашъу

Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ
и Министерствэ 2009-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 9-м
ышIыгъэ унашъоу N 288-р зытэтэу
«ЫпкIэ хэмылхэу транспортым рызекIонхэ зэралэ-кIышт
удостоверениехэр сабыибэ зэрыс унагъохэм
якIэлэцIыкIухэм зэраратырэ шIыкIэм ехылылагъ» зыфиорэм
зэхьокIыныгъэ фэшIыгъэным фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу 1994-рэ илъэсым Iоныгъом и 28-м ашта-гъэу N 117-1-р зытэтэу «Унагъор, ныр, тыр, кIэлэцIыкIухэр къэхъумэгъэнхэм ехылылагъ» зыфиорэм ия 7-рэ статья, Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2009-рэ илъэсым малыльфэгъум и 16-м ышIыгъэ унашъоу N 69-р зы-тетэу «Сабыибэ зэрыс унагъохэм якIэ-лэцIыкIухэу гурыт, сэнэхьат гъэсэныгъэ языгъэгъотырэ еджапIэхэм ачIэсхэм ыпкIэ хэмылхэу транспортым рызе-кIонхэм иамал зэрарагъэгъотырэ шIыкIэм ехылылагъ» зыфиорэр гъэцэ-кIэгъэнхэм тегъэпсыхьагъэу **унашъо сэшIы:**

1. Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Ми-нистерствэ 2009-рэ илъэсым тыгъэгъа-зэм и 9-м ышIыгъэ унашъоу N 288-р зытэтэу «ЫпкIэ хэмылхэу транспор-тым рызекIонхэ зэралэ-кIышт удо-стоверениехэр сабыибэ зэрыс унагъо-хэм якIэлэцIыкIухэм зэраратырэ шIы-кIэм ехылылагъ» зыфиорэм зэхьокIы-ныгъэ фэшIыгъэнэу, гуадзэу N 1-м ия 2-рэ подраздел ия 4-рэ пункт мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

«4. Сабыибэ зэрыс унагъохэм якIэ-лэцIыкIухэм удостоверение къараты-ным пае мы ШIыкIэм ия 2-рэ, ия 3-рэ пунктхэм зигугъу къашIырэ доку-

ментхэр (я 2-рэ пунктым иподпунктэу «г»-м шыгъэнэфагъэхэр ахэмытхэу), зыщеджэхэрэ чIыпIэм справкэу къаща-ратыгъэр, см. 2х2 зиинэгъэ сурэт алэ-клагъэхьан фае».

2. Къэбар-правовой отделым:
— мы унашъор Адыгэ Республи-кэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхьоны-гъэмрэкIэ и Министерствэ исайтрэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцэкIэкIо къулыкIухэм яофициаль-нэ Интернет сайтрэ аригъэхьанэу;

— къыхаутыным пае мы унашъор гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» яредакция, мазэ къэс къыдэ-кIырэ официальнойнэ тедзэ-гъоу «Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэ-уцугъэ зэхэу-гъо-гъэхэр» зыфиорэм алэ-кигъэхьанэу;

— Урысые Федерацием ишъолъыр-хэм яшэпхъэ правовой актхэм яфе-деральнэ регистрэ хагъэхьаным пае Урысые Федерацием юстициемкIэ и Министерствэ Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэлорышIапIэ мы унашъор Iэки-гъэхьанэу.

3. Мы унашъор зэрагъэцакIэрэм гъу-нэ лъысфынэу сшъхьэкIэ зыфэсэгъазэ.

Министрэу ОСМЭН Альберт
къ. Мыекъуапэ,
Iоныгъом и 11, 2015-рэ илъэс
N 259

УНИВЕРСИТЕТЫР ИЛЪЭС 75-рэ МЭХЪУ

Адыгэ къэралыгъо университетыр къызызэуахыгъэр илъэс 75-рэ зэрэхурэм фэгъэхьыгъэ Иофтхъабзэхэр мы мафэхэм Мыекьюапэ щэкӀох.

Спорт Унэшхор къызызэуахыщт

Чъэпыогъум и 10-м СССР-м изаслуженнэ тренерэу, Адыгем самбэмкӀи, дзюдомкӀи бэнэплэ еджаплэхэу къызызэуахыгъэхэм лъапсэ фэгъэхьыгъэ Кобл Якъубэ ыцӀэ зыфаусыгъэ спорт Унэшхом апэрэ зэнэкӀокъухэр щызэхашӀыгъэх.

Чъэпыогъум и 10-м сыхъатыр 11-м Кобл Якъубэ ыцӀэ зыфаусыгъэ спорт Унэшхом ипчӀэхэр къызызэуахыгъэх, ащ фэгъэхьыгъэ концерт къатыщт. Сыхъатыр 12-м Мыекьюапэ бзылъфыгъэ гандбол командэу «АГУ-Адыифыр» Ижевскэ

икомандэу «Университетым» йу-кӀэщт.

Спорт Унэшхом игъэпсын икӀоу заузыкӀэ, дунэе мэхъанэ зилэ зэнэкӀокъухэр щызэхашӀэхэу аублэщт. Псауныгъэм игъэпытэнкӀэ егъэджэн зэлукӀэгъухэри щыкӀоштыгъ.

Я XX-рэ лӀэшӀэгъум Урысыем дзюдомкӀэ итренер анахь дэгъоу къыхахыгъэ Кобл Якъубэ идунэ ыхъожьыгъэми, ишӀу-шлагъэхэмкӀэ къытхэт, тэгъэпӀэ. Спорт Унэшхом игъэпсын хэлажӀэхэрэм гъунэ имылэу тафэраз.

Сурэтым итыр: **Кобл Якъубэ ыцӀэ зыфаусыгъэ спорт Унэшхом итеплӀ.**

ФУТБОЛ. АДЫГЕИМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

«Кошхъаблэм» тыфэгущӀо

«Кошхъабл», Кошхъаблэ район — «Кавказ-Улап» Красногвардейскэ район — 2:1.

Адыгэ Республикэм истадион шхъаӀэу «Зэкъошныгъэм» чъэпыогъум и 1-м шыздешлагъэх.

Зезыцагъэхэр: М. Васильченко, С. Новиков, В. Ахрименко — зкӀэри Мыекьюапэ.

КъэлапчӀэм Ігуаор дзыдзагъэхэр: Пыщтыкъ Аслъан — гъогогъуитӀо, «Кошхъабл». ШӀуджэн Дмитрий — (пенальтикӀэ), «Кавказ-Улап».

Адыгэ Республикэм физкультурэмрэ спортырмӀкӀэ и Комитетрэ Адыгем футболымкӀэ ифедерациерэ зэхашӀэгъэ зэнэкӀокъур гъэшӀэгъонэу кӀуагъэ. КӀаух ешӀэгъоу Мыекьюапэ щыкӀуагъэм Кошхъаблэ, Красногвардейскэ, Мыекьюапэ районхэм, нэмыкӀхэм къарыкӀыгъэхэу спортым пыщӀагъэхэр еплӀыгъэх.

Апэрэ такыкӀ 45-м къыкӀоцӀ пчӀагъэр 0:0-у щытыгъ, командэхэм зэрызэ къэлапчӀэм Ігуаор зыдадзэм ыуж зэнэкӀокъур нахь гъэшӀэгъон хъугъэ. Кошхъаблэхэр апӀкӀэ зилыыхӀкӀэ, къэлапчӀэм благъэу зэрэкӀухэрэм дакӀоу, ухъумахӀохэр чыплӀэ къин радзӀыгъэх. Пыщтыкъ Аслъан Ігуаор къызылӀэлахэм, «Кавказ-Улапэм» ифутболистхэр къызырӀнӀыгъэх, изакъоу къэлӀпчӀӀутым екӀуи, хъагъэм Ігуаор ридзагъ — 2:1.

Улапэхэр пчӀагъэм емызэгъы-хэу апӀкӀэ лъыкӀуатӀыгъэх, къэлӀпчӀӀутэу Сэмэгү Руслъан цы-

хъэшӀэгъоу зэрешӀэрэм ишӀуагъэ-кӀэ ухъумахӀохэри нахьышӀоу зегурылоштыгъэх. ЗэлукӀэгъур аухы-нымкӀэ такыкӀ зауӀэ къэнагъэу А. Пыщтыкыр изакъоу «Кавказ-Улапэм» икӀэлӀпчӀӀутэу зеогъэ Ігуаор къэлапчӀэм нахь лъагъу быбыгъэ.

Красногвардейскэ районым ифутболистхэм икӀэрыкӀэу ягугъэ зыкӀыӀэтыгъ, гӀӀэм хэтхэу апӀкӀэ илӀыгъэх. Ігуаор къэлапчӀэм пӀблагъэу ешӀаплӀэм шӀӀатэ, хъагъэм изыдзӀыгъэр язэрэгъашӀэрӀп. ТхьаркӀохъо Казбек, Батырбый Руслъан, нэмыкӀхэри зэхэ-шӀэн Иофыгъохэм апылӀхэу гӀу-чэм шешӀӀэх. «Кошхъаблэм» футболист зауӀэ зэрэзӀблихъугъэр зэнэкӀокъум иискусствэ нахь пӀблагъэу къыщыхъугъ, зэлукӀэгъур 2:1-у аухыгъ. Я 3-рэ чыплӀэр «Урожайм» ыхъыгъ.

Республикэм физкультурэмкӀэ ыкӀи спортырмӀкӀэ и Комитет итхъаматэу ХьасанэкӀо Муратэ, Адыге-

им футболымкӀэ ифедерацие ипащэу Николай Походенкэр финалым шешӀэгъэ командэхэм афэгущӀуагъэх, медальхэр, щытхъу тхылъхэр, шлухъафтынхэр аратыжыгъэх.

Кошхъаблэ районым иадминистрацие ипащэу Хьамырзэ Заур «Кошхъаблэм» шешӀагъэхэм, текӀоныгъэм икӀыдэхын фӀэбнагъэхэм афэгущӀуагъ, ахъщэ шлухъафтын афишыгъ.

ЕплӀыкӀэхэр

— ЕшӀэгъур дэгъоу Мыекьюапэ щызэхашӀагъ, — къытиуагъ «Кавказ-Улапэм» ифутболистэу ШӀуджэн Дмитрий. — ТекӀоныгъэр зыхъыщтыр къэшӀэгъуае зэрэхъугъэм зэлукӀэгъур къыгъэдэхӀагъ.

— Пыщтыкъ Аслъан ящӀэнэрэ Ігуаор къэлапчӀэм димыдзагъэми, тыфэраз. ЕшӀэгъур шлу-кӀэ тыгу къинӀажыщт, — къытиуагъ «Кошхъаблэм» итренерэу Батырбый Руслъан. — ТхъаегъӀэпсӀэху къытфӀэгумӀкӀыгъэхэр, стадионым Ігуау къыщытфӀытеуагъэхэр.

— Футбол ешӀаплӀэу республикэм илӀэр нахьыбэ хъугъэ, къоджэ спортым зыкӀетэгъӀӀэты, наркоманием спортыр зэрӀпӀшӀуекӀорэр зэнэкӀокъухэм къащӀагъо, — тизэдэгущӀӀэгъу лъагъӀкуатэ

ХьасанэкӀо Муратрэ Николай ПоходенкӀэмрэ.

Адыгеим ичемпионхэр

«Кошхъаблэм» шешӀагъэхэм гъэзетымкӀи тафэгущӀо, тигуапэу ацӀэхэр къетӀӀох. КъэлӀпчӀӀутыр Сэмэгү Руслъан, ешӀахӀохэр: ГостӀэкӀо Алым, Батырбый Рустам, ШыщӀэ Тимур, ТхьаркӀохъо Казбек, Тыу Замир, Батырбый Руслъан, МӀэлӀэкӀо Арсен, Тао АзӀмат, Пыщтыкъ Аслъан, КуфӀэнэ РӀмӀзан, Шыко Руслъан, Ма-мыжъ Мурат. Тренерыр Р. Батырбый.

Республикэм и Кубок

Адыгэ Республикэм и Кубок футболымкӀэ къыдэхыгъӀаным фэгъэхьыгъэ зэлукӀэгъур Мыекьюапэ щыкӀошт. Стадионэу «Юностым» Теуцожь районым икомандэу «ПӀнӀажыкӀуаемерэ Мыекьюапэ «МПК-ОшӀутенӀмрӀэ» кӀаух зэнэкӀокъум щызэдешӀӀыгъэх. Чъэпыогъум и 5-м сыхъатыр 12-м зэлукӀэгъур аублэщт.

Сурэтым итхэр: **финалым щызэлукӀэгъэхэ командэхэу «КошхъаблӀмрӀэ» «Кавказ-УлапӀмрӀэ».**

ЗэхъышӀагъэр ыкӀи къыдззыгъӀыгъӀыгъэр:

Адыгэ Республикэм лӀӀӀӀкӀэ ИофхӀэмкӀэ, ІӀкӀыб къэралхэм ащыпсӀурэ тильӀеп-кӀэгъухэм адырӀӀэ зӀхыныгъӀэхэмкӀэ ыкӀи къэбар жъугъэм иамалхэмкӀэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдзшыӀэр: 385000,

къ. Мыекьюапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр: приемнӀэр: 52-16-79,

редактор шхъаӀэм иапӀэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэр-пшӀӀэдӀкӀыжъ зыхъырӀ секретары: 52-16-77.

E-mail: adyvoice@mail.ru

ЗышӀаушыхъатыгъэр:

Урысые Федерацием хӀутын ИофхӀэмкӀэ, телерадиокъӀэтынхэмкӀэ ыкӀи зӀлы-ІӀсыкӀэ амалхэмкӀэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплӀэ гъӀорышӀаплӀ, зӀраушыхъа-тыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

ЗышӀыхаутырӀэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекьюапэ, ур. Пионерскэр, 268

ЗӀкӀӀмкӀи пчӀагъэр 3250

Индексхэр 52161 52162

Зак. 914

ХӀутыным узшыкӀӀтхӀнӀэу щыт уахътэр Сыхъатыр 18.00 ЗышӀыкӀӀтхӀгъэхэ уахътэр Сыхъатыр 18.00

Редактор шхъаӀэр ДӀрбӀ Тимур

Редактор шхъаӀэм иапӀэрэ гуадзэр

МӀшӀӀӀэкӀо Саид

Редактор шхъаӀэм игуадзэр — пшӀӀэдӀкӀыжъ зыхъырӀ секретары ХъурмӀ Хъусен

НӀкӀубгъор зыгъӀхъазырыгъэр ЕМТӀЫЛЬ Нурбий.